

Sharqiy harbiy okrugning "G'urumsaroy" dala-o'quv maydonida joylashgan Mudofaa vazirligi merganlar tayyorlash markazida O'zbekiston hamda Fransiya Qurolli Kuchlari mutaxassislari ishtirokida nazariy va amaliy trening mashg'ulotlari bo'lib o'tdi.

4-sahifa▶▶

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqqan boshlagan ● 2022-yil 27-may, №21 (2980)

XALQ VA ARMIYA – BIR TAN-U BIR JON!

VATANPARVAR

www.mv-vatanparva

YI-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

MILLIY RUH VA G'URUR — YENGILMAS KUCH!

"Chirchiq" poligonida Mudofaa vazirligi qo'shinlarida axloqiy-ruhiy tayyorgarlikni tashkillashtirish tartibi bo'yicha tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar hamda jangovar tayyorgarlik organi ofitserlari, Qurolli Kuchlar akademiyasida shu yo'nalishda ta'lim olayotgan kursantlar ishtirokida o'quv-uslubiy yig'in bo'lib o'tdi.

3-sahifa▶▶

MALAKA OSHIRILDI, TAJRIBA BOYITILDI

Shimoli-g'arbiy harbiy okrug boshqaruv apparati, harbiy qism komandirlari hamda muassasa boshliqlari va ularning o'rinbosarlari, shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasi hamda Xorazm viloyati hamkorlikdagi kuch tuzilmalari, mudofaa ishlari boshqarma va bo'limlari mansabdor shaxslari ishtirokida "Nukus" umumqo'shin poligoni bazasida o'quv yig'ini o'tkazildi.

5-sahifa▶▶

XITOIY VA TURKISTON O'RTASIDA OT SAVDOSI

13-sahifa▶▶

YIRIK TURNIRLAR OLDIDAN

18-sahifa▶▶

@ vatanparvar-bt@uamail.uz

t.me/mv_vatanparvar_uz
t.me/mudofaa_press

facebook.com/UzArmiya

instagram.com/uzbekistanarmy

www.youtube.com/c/UzArmiya

Tahririyat haqida ma'lumot

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ЭТНОСПОРТ ТУРЛАРИНИ ОММАЛАШТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимизда миллий спорт турлари ва халқ ўйинларини (этноспорт) тарғиб қилиш ва оммалаштириш, болалар ва ўсмирларни уларга кенг жалб қилиш, халқаро алоқаларни кучайтириш мақсадида, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 17 июндаги ПҚ-5149-сон қарорига мувофиқ:

1. Қуйидагилар:

Этноспорт турларини 2025 йилгача оммалаштириш ва ривожлантириш дастури 1-иловага мувофиқ;

Этноспорт турларини 2025 йилгача оммалаштириш ва ривожлантириш дастурини 2022–2023 йилларда амалга ошириш бўйича «Йўл харитаси» 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Белгилансинки, Этноспорт турларини 2025 йилгача оммалаштириш ва ривожлантириш дастури эришилган натижалар ва мақсадли кўрсаткичлар бўйича тегишли даврга мўлжалланган асосий йўналишлардан келиб чиқиб, Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан ҳар йили тегишли йил учун тасдиқланган «Йўл харитаси» асосида босқич-ма-босқич амалга оширилади.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 11 апрелдаги «Маҳаллаларда ёшларни оммавий спортга жалб қилишни янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-201-сон қарори билан 2023 йил 1 мартдан бошлаб **миллий спорт турлари бўйича уч босқичли умумреспублика спорт мусобақаларини ўтказиш тизими** жорий қилинганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Халқ саломатлиги миллий кенгаши (А.Н. Арипов):

бир ой муддатда оммавий спорт мусобақалари ташкил қилинадиган **этноспорт турлари рўйхатини тасдиқласин;**

2023 йилги спорт ва оммавий жисмоний тарбия тадбирларининг календарь режасида **этноспорт турлари бўйича мусобақаларни** ўтказиш учун зарур маблағлар кўпайтирилиши ҳамда ажратилишини таъминласин;

2023 йилги спорт ва оммавий жисмоний тарбия тадбирларининг календарь режасига мувофиқ, **этноспорт турлари бўйича мусобақалар** ўтказилишини таъминласин;

зарур ҳолларда, алоҳида этноспорт турини ривожлантириш мақсадида **спорт федерация (ассоциация) ларини** ташкил қилиш чораларини кўрсин;

болалар ва ўсмирлар ҳамда ёшларни этноспорт турларига жалб қилиш, шу жумладан, Этноспорт турларини 2025 йилгача оммалаштириш ва ривожлантириш дастури ва уни амалга ошириш бўйича «Йўл харитаси»да белгиланган вазифаларнинг **тўлиқ ва сифатли амалга оширилиши юзасидан масъул ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштирсин.**

Спортни ривожлантириш вазирлиги (А. Аслонов) ҳамда Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси (О. Норинбаев) Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда 2023 йилдан бошлаб этноспорт турлари бўйича мусобақаларни ҳар йили анъанавий тарзда **1 мартдан ўтказсин.**

Белгилансинки, этноспорт турлари бўйича мусобақаларни ташкил этиш ва ўтказиш билан боғлиқ харажатлар **2023 йилги спорт ва оммавий жисмоний тарбия тадбирларининг календарь режасида** назарда тутилган маблағлар ҳисобидан қопланади.

3. Спортни ривожлантириш вазирлиги (А. Аслонов) ҳамда Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси (О. Норинбаев) қуйидаги асосий йўналишларни босқич-ма-босқич амалиётга татбиқ қилиш бўйича зарур чоралар кўрсин:

аҳолининг барча қатламларини этноспорт билан шуғулланишга кенг жалб қилиш, **этноспортни оммалаштириш** ва аҳоли ўртасида тарғиб қилиш; маҳаллаларда этноспорт турлари бўйича **халқ ўйинлари ва мусобақаларни ўтказиш;**

Бутунжаҳон этноспорт конфедерацияси билан ҳамкорлик алоқаларини кучайтириш, бу борада халқаро алоқаларни ривожлантириш.

4. Белгилансинки, 2023 йилдан бошлаб анъанавий тарзда:

Тошкент шаҳрида ҳар йили бир мартаба этноспорт турлари бўйича **«Uzbekistan Ethno Games» республика фестивали;**

Хива шаҳрида ҳар икки йилда бир мартаба **Халқаро этноспорт фестивали** ташкил қилинади. Бунда, «Ичан қалъа» мажмуасида фестивалнинг очилиш ва ёпилиш маросимлари ўтказилади.

Спортни ривожлантириш вазирлиги (А. Аслонов), Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси (О. Норинбаев) Тошкент шаҳар (Ж. Артикходжаев) ва Хоразм вилояти (Ф. Эрманов) ҳокимликлари билан биргаликда юқоридаги фестивалларни юқори **савияда ташкил қилиш**, мусобақаларга ёшларни кенг жалб қилиш чораларини кўрсин, зарур ҳолларда, тегишли таклифларни Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Туризм ва маданий мерос вазирлиги (А. Абдухакимов) **юқоридаги фестивалларни туристик маршрутлар объектлари рўйхатига киритсин**, уларга хорижий ва маҳаллий туристларни жалб қилсин ҳамда туристларга миллий спорт турлари ва халқ ўйинларининг тарихи ва аҳамияти ҳақида маълумотларни етказиш чораларини кўрсин.

5. Мактабгача таълим вазирлиги (Б. Онорбоев), Халқ таълими вазирлиги (У. Шарифходжаев), Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги (К. Каримов) Спортни ривожлантириш вазирлиги (А. Аслонов) ҳамда Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси (О. Норинбаев) билан биргаликда:

миллий спорт турлари ва халқ ўйинларининг моҳияти ҳақида **тарғибот материаллари** (қўлланма, буклет, баннер, флайер ва бошқалар)ни тайёрласин ҳамда барча таълим муассасаларида уларнинг жисмоний, интеллектуал, маънавий-ахлоқий жиҳатдан ўрни ҳақида жисмоний тарбия дарслари ҳамда маънавият соатларида тушунчалар берилишини ташкил этсин;

ижтимоий тармоқларда ёшларни этноспорт турларига кенг жалб этиш, улар ўртасида мусобақаларни оммалаштиришга қаратилган **мотивацион роликлар** тарқатсин;

таълим муассасаларида миллий спорт турлари ва халқ ўйинлари бўйича **мусобақаларнинг мунтазам равишда ўтказилишини ташкил этсин**, ғолиб ва совриндор бўлган жамоаларни ўз маблағлари ҳисобидан рағбатлантириш чораларини кўрсин;

таълим муассасаларида малакали устозлар, тренерлар, полвонлар ҳамда мутахассислар иштирокида **семинар, тренинг, маҳорат сабоқлари** ташкил этилишини таъминласин.

6. Маданият вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Спортни ривожлантириш вазирлигининг:

2022/2023 ўқув йилидан бошлаб Республика эстрада цирк коллежида **полвонлик ва дорбозлик санъати** йўналишида ўрта бўғин кадрларини тайёрлаш;

2023 йилдан бошлаб, ҳар икки йилда бир мартаба полвонлар ва дорбозлар иштирокида **«Полвонлар сулоласи» кўрик-танловини** ўтказиш тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин. Маданият вазирлиги (О. Назарбеков) уч ой муддатда:

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда дорбозлик ва полвонлик йўналиши бўйича **ўқув режа** ҳамда **ўқув дастурларини** тасдиқласин;

Спортни ривожлантириш вазирлиги билан биргаликда «Полвонлар сулоласи» кўрик-танлови тўғрисидаги **низоми тасдиқласин**. Бунда, кўрик-танловни ташкил этиш ва ўтказиш билан боғлиқ харажатлар 2023 йилги спорт ва оммавий жисмоний тарбия тадбирларининг календарь режасида назарда тутилган маблағлар ҳисобидан қопланади.

7. Инновацион ривожланиш вазирлиги (И. Абдурахмонов) 2023–2025 йиллар учун давлат илмий-техникавий дастурлари лойиҳаларини шакллантиришда миллий спорт турлари ва халқ ўйинлари бўйича илмий-тадқиқот лойиҳалари учун **танлов эълон қилишини** таъминласин.

8. Спортни ривожлантириш вазирлиги Маданият вазирлиги, Ташқи ишлар вазирлиги, Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси, ЮНЕСКО ишлари бўйича Миллий комиссия билан биргаликда 2023 йил якунига қадар малакали мутахассис ва халқаро экспертларни жалб этган ҳолда:

ЮНЕСКО ташкилотидан номоддий маданий мерос мақоми олиниши мумкин бўлган **этноспорт турлари рўйхатини шакллантирсин;**

этноспорт турларининг **ЮНЕСКОнинг номоддий маданий мерос рўйхатига** тавсия этилишини таъминласин.

9. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари:

бир ой муддатда ҳар бир туман (шаҳар)нинг ўзига хос хусусиятидан келиб чиқиб, аҳолининг фикр ва мулоҳазаларини инобатга олган ҳолда, жорий йил учун миллий спорт турлари ва халқ ўйинларини оммалаштириш ва ривожлантириш, спорт мусобақаларини ташкил қилиш бўйича **ҳудудий дастурларни қабул қилсин**, шунингдек, келгусида шундай дастурларни ҳар йили 1 февралга қадар тасдиқласин ва ижросини таъминласин;

2023 йилги ва келгуси йиллардаги спорт ва оммавий жисмоний тарбия тадбирларининг **ҳудудий календарь режаларига** туман (шаҳар)ларда этноспорт турлари бўйича мусобақаларни ўтказиш учун зарур маблағлар ажратилишини таъминласин;

2023 йилдан бошлаб **Наврўз умумхалқ байрамини** нишонлаш билан боғлиқ тадбирлар доирасида миллий спорт турлари ва халқ ўйинлари бўйича мусобақалар ташкил этсин;

«Устоз-шогирд» анъанаси асосида давом этиб келаётган полвонлик ва дорбозлик санъатини янада кенгроқ оммалаштириш мақсадида **полвонлик ва дорбозлик санъати тўғрақларини** ташкил этсин;

2023 йил 1 январга қадар ҳар бир ҳудудда от спорти турларига тегишли бўлган анжомларнинг савдосини йўлга қўйиш мақсадида **дўконлар** фаолиятини ташкил этсин.

10. **Ўзбекистон Республикаси миллий спорт турлари ва халқ ўйинлари энциклопедиясини** ўзбек, рус ва инглиз тилларида тўплам ҳолида нашрга тайёрлаш ишлари якунланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Спортни ривожлантириш вазирлиги (А. Аслонов), Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси (О. Норинбаев), Ўзбекистон Полвонлар миллий маркази (Н. Юсупов) икки ой муддатда:

энциклопедиянинг чоп этилиши ҳамда **Бутунжаҳон этноспорт конфедерацияси, ЮНЕСКО**, вазирлик, идора, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, спорт федерация (ассоциация)лари ва бошқа ташкилотларга **тақсимот бўйича етказилишини таъминласин;**

Ўзбекистон Миллий медиа ассоциацияси, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси ва Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги билан биргаликда **энциклопедия тақдимотини** ташкил этсин ҳамда ушбу жараённи оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тармоқларда кенг ёритиш ишларини амалга оширсин.

11. Спортни ривожлантириш вазирлиги (А. Аслонов), Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси (О. Норинбаев), Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги (А. Кўчимов) ҳамда Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси (А. Хаджаев) икки ҳафта муддатда мазкур қарор асосида амалга ошириладиган ишларни оммалаштиришга қаратилган мақола-лар, тематик телекўрсатувлар ташкил этиш ҳамда қуйидагиларни назарда тутувчи миллий спорт турлари ва халқ ўйинларини кенг тарғиб қилиш бўйича **медиа-режа ишлаб чиқсин ва амалга оширсин:**

«Миллий халқ ўйинлари – миллий ғурур» рукни тўғрисида махсус роликлар тайёрлаш ва эфирга жойлаштириш;

миллий спорт турлари ва халқ ўйинларини тарғиб қилиш ҳамда янада оммалаштириш бўйича полвонлар ва фахрий устозлар иштирокида **туркум кўрсатувларни** ташкил этиш;

ёшлар ўртасида ўзбек миллий халқ ўйинларини **кенг тарғиб этиш**, уларда ватанпарварлик ҳиссини ўйғотиш, соғлом турмуш тарзига амал қилишга ундашга қаратилган **кўрсатувларни** намойиш этиш орқали оммалаштириш.

12. Ушбу қарорнинг ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб спортни ривожлантириш вазири **А.И. Икромов**, спортни ривожлантириш вазири ўринбосари **А.У. Аслонов**, Ўзбекистон этноспорт ассоциацияси раиси **О.К. Норинбаев**, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари белгилансин.

Қарор ижросини муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А.Н. Арипов ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчиси А.А. Абдувахитов зиммасига юклансин.

Амалга ошириладиган чора-тадбирлар натижадорлиги юзасидан **2023 йил 1 январга** қадар Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига ахборот берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри, 2022 йил 25 май (ЎЗА)

O`quv-uslubiy yig'in

**«ЧИРЧИҚ»
ПОЛИГОНИДА
МУДОФАА
ВАЗИРЛИГИ
ҚЎШИНЛАРИДА
АХЛОҚИЙ-РУҲИЙ
ТАЙЁРГАРЛИКНИ
ТАШКИЛЛАШТИРИШ
ТАРТИБИ БЎЙИЧА
ТАРБИЯВИЙ ВА МАФКУРАВИЙ
ИШЛАР ҲАМДА ЖАНГОВАР
ТАЙЁРГАРЛИК ОРГАНИ
ОФИЦЕРЛАРИ, ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР
АКАДЕМИЯСИДА ШУ ЙЎНАЛИШДА
ТАЪЛИМ ОЛАЁТГАН КУРСАНТЛАР
ИШТИРОКИДА ЎҚУВ-УСЛУБИЙ ЙИҒИН
БЎЛИБ ЎТДИ.**

МИЛЛИЙ РУҲ ВА ҒУРУР – ЕНГИЛМАС КУЧ!

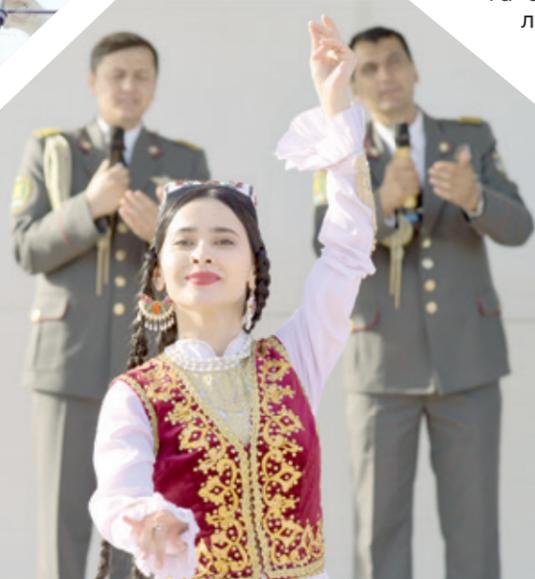
Барча ҳарбий округлар ва марказга бўйсунувчи ҳарбий қисмларда фаолият олиб бораётган соҳа мутахассислари икки кун давомида назарий ҳамда амалий ўқув дастурларида иштирок этишди. Ўқув-услубий йиғин қатнашчилари «Ахлоқий-руҳий тайёргарликнинг долзарблиги», «Ҳарбий хизматчиларда жанговар руҳий зўриқишларни келтириб чиқарувчи омиллар ва уларни аниқлаш методикаси», «Шахсий таркибни жанговар руҳлантиришнинг миллий кўринишлари» каби бошқа долзарб мавзуларда маърузаларни тингладилар. Полковник Ҳасан Халилов, подполковниклар – Маъруф Ачилов, Ойбек Мамадалиев, Файзулла Шерматов ва бошқа мутахассислар ўз маърузалари ҳамда тақдимотларида мавзуга оид видеороликлар, фотослайдлардан фойда-

ланган ҳолда ўқув-услубий йиғин мақсад-моҳиятини тингловчиларга тўлақонли етказиб бердилар.

Мудофаа вазирининг тарбиявий ва мафкуравий ишлар бўйича ўринбосари полковник Ҳамдам Қаршиев қўшинларда ахлоқий-руҳий тайёргарликни шакллантиришнинг хорижий тажрибалари ҳақида мисоллар келтириб экан, армияда оддий аскардан тортиб генералларгача ўзаро муносабатларда бир-бирига ҳурмат сақлаши алоҳида аҳамият касб этишини таъкидлади. Жангчиларни жангда руҳлантира олиш шахсий таркибда ҳурмат қозона олган командирларгагина хос эканлигига ва бу омил жанговар топшириқларнинг муваффақиятли яқунланишини таъминловчи муҳим жиҳатлигига тўхталиб ўтди.

Тингловчилар десантчилар бўлимида ҳарбий хизматчилари иштирокида ташкиллаштирилган жанговар топшириқларни бажариш машқларини ҳам кузатишди. Десантчиларнинг жанговар отиш, шартли қуролланган тўдани йўқ қилиш, турли тўсиқлардан ўтиш, зирхли техникалар колоннасида ҳаракатланиш жараёнларидаги ахлоқий-руҳий тайёргарликнинг реал ҳолатдаги ҳаракатлари баҳолаб борилди.

Ўқув-услубий йиғин якунида қўшинларда фаолият юритаётган соҳа мутахассислари зарур йўриқномалар билан таъминланиб, улар учун Қуролли Кучлар Марказий ашула ва рақс ансамбли хонандалари иштирокидаги маданий дастур намойиш этилди.

Асрор РЎЗИБОЕВ

Xalqaro harbiy hamkorlik

Шарқий ҳарбий округнинг «Ғурумсарой» дала-ўқув майдонида жойлашган Мудофаа вазирлиги мерганлар тайёрлаш марказида Ўзбекистон ҳамда Франция Қуролли Кучлари мутахассислари иштирокида назарий ва амалий тренинг машғулоти бўлиб ўтди.

ЯНГИЧА УСЛУБЛАР ҚўЛЛанилмоқда

Машғулоти биринчи кунда ҳар икки томон вакиллари иштирокида брифинг ташкил этилиб, унда марказ ҳудудида яратилган шарт-шароитлардан фойдаланган ҳолда йиғин иштирокчилари билан тайёргарлик машғулоти ташкил этилиши, машқларнинг назарий ва амалий босқичларининг олиб борилиши, ўқув жараёнида мерганларни тайёрлашнинг ўзига хос жиҳатларига эътибор берилиши, услубий ва амалий отиш машғулоти янги форматда ўтказиш масалалари ўзаро келишиб олинди.

Делегация вакиллари Марказда мерганлар учун ташкиллаштирилган жанговар ва маънавий-маърифий дастурлар билан яқиндан танишиб, тоғли, шаҳар ва чўл шароитида ўқув-так-

тик ҳаракатларни олиб бориш, шунингдек, кундузги ва тунги отиш машғулоти самарали ташкиллаштириш, бу ердаги

таълим тизими, ўқув хоналарида олиб борилаётган машғулоти жараёнида бевосита иштирок этишиди.

Франциялик мутахассислар кундузги ва тунги амалий отиш машғулоти натижаларини таҳлил қилар экан, Ўзбекистонда мерганларни тайёрлаш бўйича энг илғор марказлардан бирига асос солингани, машғулоти методлари, отиш услубияти нормалари йўриқчи-мерганларга халқаро стандартлар бўйича ўргатилаётганини алоҳида эътироф этишди.

Ҳамкорликдаги назарий ва амалий машғулоти жараёнида томонлар соҳада олиб борилаётган ислохотлар, ютуқ ва камчиликларни реал натижалар асосида таҳлил қилиб, олинган кўникма ва малакаларни келгусида амалиётга жорий қилиш бўйича муҳим келишувга эришишди.

**Катта лейтенант
Бобур ЭЛМУРОДОВ**

Mahorat

МАЛАКА ОШИРИЛДИ, ТАЖРИБА БОЙИТИЛДИ

Хар қайси даврда барча мамлакатлар ўзининг хавфсизлиги ва осойишта турмушини таъминлаш учун биринчи навбатда, албатта, Қуролли Кучларига таянади. Дунёда рўй бераётган ҳарбий-сиёсий вазият кескин ўзгариши бугун катта қўшин ва кучга эга бўлиш эмас, балки кам сонли, яхши тажрибага эга бўлган ва жанговар руҳи юксак армия жангда кўпроқ самара беришини исботлаб келмоқда. Бунда шахсий таркибнинг жанговар руҳи ва ахлоқий-руҳий ҳолати юксаклиги, ҳарбий хизматчиларнинг профессионал тажрибаси ҳал қилувчи омил сифатида дунё экспертлари томонидан баҳоланяпти.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ бошқарув аппарати, ҳарбий қисм командирлари ҳамда муассаса бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Хоразм вилояти ҳамкорликдаги куч тузилмалари, мудофаа ишлари бошқарма ва бўлимлари мансабдор шахслари иштирокида «Нукус» умумқўшин полигони базасида ўқув йиғини ўтказилди. Унда соҳа ходимларининг касбий малакаси юксалтирилиб, ўқув-жанговар вазифаларни режалаштириш ва олиб бориш, қўшинлар бошқарувини ташкил этиш борасида тажрибалари бойитилди.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ қўшинлари қўмондони раҳбарлигида ўтказилган йиғинда сўнгги йилларда дунёнинг турли нуқталарида рўй бераётган қуролли тўқнашувлар чуқур таҳлил этилди, қўшинлар жанговар шайлигини мустаҳкамлаш бўйича таклиф ва тавсиялар берилди.

Йиғин доирасида ҳарбий округ ҳамда куч тузилмалари масъул офицерларининг соҳа йўналишлари бўйича маърузалари тингланди. Унда бўлинмаларда командирлик, жанговар ва маънавий-маърифий тайёргарлик машғулотларини тўғри ташкиллаштириш, замонавий қуролли тўқнашувларда ахборот уруши ва ахборот қарама-қаршилиги, коммуникация тизимларида ахборотни муҳофаза этиш, жангни ташкил этиш ва олиб бориш санъати, замонавий жанговар ҳаракатлар театрининг тактикаси ва стратегияси бўйича сўз юритилди.

Ҳарбий операцияларда артиллерия, ҳаво ҳужумидан мудофаа ҳамда радиацион, кимёвий, биологик муҳофаза

за, разведка, техник, фронт орти ҳамда ахлоқий-руҳий таъминотларни ташкиллаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари чуқур таҳлил этилди.

Давлат чегарасини қўриқлаш ва ҳимоя қилишда чегара операциясини режалаштириш ва ўтказиш, шаҳарлар ва аҳоли яшаш пунктлари хавфсизлигини таъминлашда ички ишлар қўшинларининг ҳамда жамоат тартибни сақлашда Миллий гвардия қўшинларининг вазифалари, фавқулодда вазиятларда хабардор этиш тизими ва унинг оқибатларини бартараф этишдаги ҳамкорликни ташкиллаштириш тартиби яна бир бор кўриб чиқилди.

Йиғин доирасида соҳа мутахассислари томонидан қўшинлар бошқарувини ташкил этишда Қуролли Кучларимизда мавжуд алоқа воситалари ва уларни қўллаш тартиби, муҳандислик техникаси ёрдамида худудда пиёдаларга ва танкка қарши миналарни ўрнатиш, жанг вақтида ярадор бўлган ҳарбий хизматчи ўзига ҳамда жабрланган сафдошига биринчи тиббий ёрдам кўрсатиши, ярадорларни жанг майдонидан олиб чиқиш усул-усулбларини ўрганиш бўйича соҳа мутахассислари томонидан кўргазмалари тарзда намоиш этилди.

Йиғин давомида иштирокчиларнинг жисмоний тайёргарлиги, отиш тайёргарлигидан амалий кўникмаси ҳамда бошқа ҳарбий фанлардан билимлари синовдан ўтказилди. Амалий машғулотларни кундузи ва тунги вақтда олиб бориш орқали йиғинга жалб этилган шахсий таркиб баҳоланди. Гуруҳларга бўлинган иштирокчилар ҳарбий топографиядан ориентирлаш, харита, юлдузлар, ердаги навигация асбоблари ёрдамида кечаси маршни амалга оширди.

Йиғин якуни бўйича иштирокчиларнинг синовларда қўлга киритган баҳолари умумлаштирилиб, илғор тажрибага эга бўлганлар алоҳида рағбатлантирилди. Кўриб чиқилган мавзулар бирлаштирилиб, қўлланма сифатида қўшинларга юбориладиган бўлди.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати

«Vatanparvar» – 30 yoshda

Бобомни кўп ҳам эслолмайман. 6 ёшимда вафот этган. Лекин оти борлигини, урушда қатнашиб, ногирон бўлиб қайтганини, умр бўйи «меники фойдага қолган жон» деб яшаб ўтганини биламан.

ОМОНАТ

Ўша суратларда кўрганим бобом оппоқ тулпорда менга пешвоз чиқди.

– Кел, болам, ҳали манзилинг олис, ўзим ёрдам бераман.
– Қаерга борамиз, бобо?
– Чала қолган ишларим бор, тугатиб кўйишинг керак.

Отга мингашиб олдим. Чоптириб кетдик. Туркистон тоғ тизмаси, Ойқор чўққиси бўйлаб юрт кездик. Тоғлар, чўллар, шаҳарлару қишлоқлар ортда қолди. Уст-бошларимиз чанг бўлиб кетди. Очликдан силлам қурий деди. Бобомни маҳкам кучоқлаб олдим.

– Болам, урушда кўрганларимиз олдида булар машаққат эмас. Момонгни биласан, мени 7 йил кутган. Қорахат келган. Ўшанда асирликка тушиб қолгандик. Кейин кутқаришди. Кўрган кунларимиз қурсин. Аммо афсусланмайман. Ватан омон қолди. Сенинг кўрганларинг биздан омонат. Шунинг учун умримизни қурбон қилдик. Уни асрашинг керак.

Бошимга дўппи кийдириб, белимни белбоғи билан маҳкам боғлаб қўйди. Кўзгуга қарасам, кийимларим топ-тоза, фақат дўппининг ўрнида ҳарбийларнинг фуражаси турибди. Ҳайратланиб қарагандим, синиқ жилмайиб, оқ фотиҳа берди. Бобожон деб кучоқлаб олдим. Қўйиб юборгим келмасди.

– Болам, босинқираяпсан, ўрнингни алмаштириб ёт! – момоннинг овозидан ўзимни ўнгладим.

Бобом раҳматли қазо қилган ўринда ётардим. Кўрганларим туш эмасди. Ҳамма нарса ҳаётдагидек аниқ-тиниқ. 3-4 кун хаёлимда айланиб юрди. Мулоим табиятим, юмшоқ кўнглим билан бир куни ҳарбий хизматчи бўлишим хаёлимнинг кўчасига ҳам келмаганди.

ҚИЗИМНИНГ «ТОҒА»СИ

Кўнғироқ тугмасини босдим. Биринчи маротаба уйга ҳарбий либосда келаётгандим. Уч ёшдан ошиб, тўртга яқинлашиб қолган қизим эшикни очди.

– Ойи, тоғам келди, – деб орқасига ҳам қарамай, югуриб кетди.

Божхона институтида ўқийдиган қайнукам ҳар замонда келиб

турарди. Бироз ғашландим. Қизим танимаса-я!

Ўйлаб кўрсам, ўша кунлари ўзим ўзимга бегонадек юргандим. Одам бўйи кўзгудаги аксимга кўзим тушади. Форма кийган, танишбашара бош силкийди. Елкамни қисиб қўяман.

– Қачон вояний бўласан? – койнади ҳамкасбларимдан бири.

– Форма кийсанг ҳам ҳарбийга ўхшамайсан, – дейди бошқаси.

– Охири мени ҳам вояний қиласилар-да, тинасилар, – дейман ҳазилнамо.

Иш бошлаганимнинг биринчи куни ташқарида бақир-чақир бўлиб қолди. Қабулхонада эдим.

– Ёқмас, кетинг, нима қилиб, юрибсиз?

– Ҳаммамиз кетамиз, ҳеч ким қолмайди...

Хаёлланиб турсам, бош муҳаррир пайдо бўлиб қолди.

– Энди бу ерда дийдангизни қотирмасангиз бўлмайди.

ҚОТАЁТГАН ДИЙДАМ

Менгача ўтган беш йил давомида янги ходим келмаган экан. Кўпчилик учун тайёр эрмак бўлдим. Ҳамма ўзича ниманидир ўргатади. У мумкин, бу мумкин эмас. Пакет кўтариб юрма, сочинг ўсмасин, уришма...

– Ҳарбий хизматчиларга соябондан фойдаланиш мумкинми? – дейман ансам қотиб.

Бир куни биринчи маротаба ҳарбий либосда поликлинакка боряпман. Йўл бўйида патруль (ҳарбий назоратчилар) тўхтатиб қолди.

– Хизмат вақтида нима қилиб юрибсиз?

Биринчи маротаба бораётганим учун ишхонадан қилинган хатни кўрсатдим. Қишнинг совуқ кунлари бўлишига қарамай, уст-бошим жойида. Бирор айб топишолмади.

– Бош кийимингни еч. Сочинг ўсган экан.

Шу баҳона билан аллақандай рўйхатига ёзиб олди.

Кейин бошлиқни хабардор қил. Унга бор, кимларгадир кўнғироқ қил. Шу тариқа секин-аста дийдамни қотира бошлашди.

Кейин Москва, Саратов, Сибирь сафарлари, Қозоғистондаги машғулотлар мени ҳарбий хизматчилар ҳаётига анча яқинлаштирди. Уларнинг бронезилет остида ураётган юракларини эшита бошладим.

Бу алоҳида мавзу.

«ЯХШИ ҲАМ БЕРИБ ҚЎЙМАДИЛАРИНГ...»

Сафарларда ёнингда ўтириб қолган ҳамроҳинг йўлингнинг мазмунини белгилайди. Олмаотадан Жамбулга қараб кетар эканмиз, шеригим билан гап халтамит очилди. Боргунимизча ҳаммани кулдириб, кайфиятини кўтариб келган бу йигит ҳақидаги тасавурларим хато бўлиб чиқди.

– Ишдан чарчаб уйга келаётсам дўконча ёнида турган 4-5 ёшлардаги иккита болачага кўзим тушди. Улар дўкондан келаётган аёлга талпинишди. Она бир дона шокладни иккига бўлиб уларга берди. Ёшлик йилларимни, қишлоғимни эслаб, кўнглим бўшаб кетди. Акам билан кийим алмаштириб кияр, укам кўпинча биздан қолгани – эскирганини кияр, койиниб юрарди. Болажонларни сийладим.

Воқеалар бир-бирига уланиб кетди. Полигондаги шижоатидан от ҳуркадиган, иссиғу совуқни писанд қилмайдиган, кимларнинг наздида «роботга айланиб қолган» Ватан ҳимоячисининг қалб тугёнлари бир асар бўлгудек эди.

Лекин очигини айтиш керак, таниқли ёзувчи ва шоирларимизни ҳам ҳарбий хизматчилар даврасига жалб қилиш анча қийин кечаётгани рост. Ахир булар ҳам бошқа соҳаларда жавлон ураётган фарзандларимиздек болаларимиз, ака-укаларимиз-ку! Фақат ҳарбий либосда, бироз назоратда, бироз қолипда. У ҳам юрт манфаати учун.

Майли, чалғимайлик. Тува Республикасига совуқ ўлкаларга мусобақага бордик. Одам бўйи қорни кураб, йўл очишган. Ўрмоннинг ўртасида ёғочдан уйлар қурилган. Кечалари деразанинг олдида турли жониворларни кўрсак, ҳайратланмай қўйдик. Ҳафталаб қордан бўлак нарсани кўрмадик. Ўн километрлаб йўл босамиз. Йигитлар об-ҳаво, худудни ўрганишади.

Мусобақада йўл-йўлакай 12 та шартни бажарган ҳолда 50 километр масофани чанғида босиб ўтиш керак. Биринчи куни шунақанги бўрон турдики кўз очиргани қўймайди. Биз матбуот ходимлари ҳам чанғисиз анчагина йўлни босиб ўтдик. Иштирокчилар шартга кўра бир кеча тоғда тунаб қолишлари керак эди. Қайтишга мажбур бўлдик. Амаллаб қайтгач, ўзимизга келиб, дардлаша бошладик.

– Яширмайман, азбаройи чарчаганимдан ўзимни қорға ташлаб, ётиб олгим келади. Яна орият қилиб, ҳаракат қиламан. Кимдир топиб олиб, барибир олиб кетади-ку, деган хаёл бостириб келаверади.

Шеригимнинг гапларини тасдиқлайман. Менинг кечинмаларим ҳам бундан кам бўлмаганди. Барчаси кейинги кун бошланди. Ёруғи бору тафти йўқ қуёш уфққа оға бошлаганда йигитлар қайтиб келишди. Юртимиз байроғи ҳилпираб, «Финиш» чизигини босиб ўтишар экан, у ердаги шодумонликни, фахру ғурурни таърифлашдан гувоҳ бўлган чандон афзал.

Уларни қутлаб, бироз тин олишга чақирар эканмиз, йигитлардан ёши улугининг «яхши ҳам йўлда бериб қўймадиларинг» деган сўзлари қулғимга чалинди.

Яна бир иштирокчи икки кун оёғини боса олмай ётди. Мусобақанинг биринчи кунда оёғи чиқиб кетган экан. Ўзи солиб, яна давом этибди. Чунки у ортга қайтса, жамоадан балл олиб ташланаркан. Ошхонага бора олмаса ҳам овқатларини олиб келиб, бериб турдик.

Шундай маҳаллар юртимизнинг турли худудларидаги обод ҳарбий қисмлар, халқаро стандартларга жавоб берадиган дала-ўқув майдонлари, уларга муносиб хизмат қилаётган сафдошларимиздан ифтихор туйғусини туяман. Хизмат сабаб қолиб кетаётган қанчадан-қанча тўйу маъракалар, жўрачиликлар, қариндош-уруғлардан доим хабар ололмаслик, адабий жамоатчиликка вақт ажратолмаслик, жиддий илм йўлини тутта олмаслик каби ҳамиша ич-этимни емирадиган изтироблар бироз нари кетгандек бўлади.

Айниқса, ҳамма ҳам учавермайдиган вертолёт ва самолётларда мамлакатимиз сарҳадларини томоша қилганимда кўзларимга ишона олмай қоламан. Атрофни кузатаман. Тоғлар, чўллар, шаҳарлару қишлоқлар – бобом отда сайр қилдиргани билан бир хил. Бобомнинг омонатини асрай олаётганимизга шукур қиламан. Ҳар бир сафдошимнинг қўлини сиқиб, раҳмат айтиб чиққим келади.

Капитан
Азиз НОРҚУЛОВ,
«Vatanparvar»

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti 4 yoshda

ҲАРБИЙ ЖУРНАЛИСТИКА ТАЪЛИМИ ИСТИҚБОЛИНИ БЕЛГИЛАЁТГАН ИЛМ ДАРГОҲИ

2018 йил Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кун муносабати билан йўллаган байрам табригида Президентимиз Шавкат Мирзиёев «Оммавий ахборот воситалари учун замонавий кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш мақсадида яқинда катта умидлар билан Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетини ташкил этганимиздан хабарингиз бор. Ушбу олий таълим маскани соҳада эришилган ютуқларни ҳар томонлама ўрганиш, журналистика фани, унинг илмий-назарий асосларини, замонавий медиатехнологияларни чуқур ўзлаштириш, халқаро стандартлар даражасидаги юқори малакали кадрлар тайёрлаш имконини беради», деган эди.

Маълумки, мамлакатимиз Президентининг 2018 йил 24 майдаги қарорига мувофиқ, Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ташкил этилди. Дунёда содир бўлаётган воқеаларга тез ва мос равишда муносабат билдириш, Ўзбекистонда амалга оширилаётган демократик қайта ўзгаришлар ҳақида республика аҳолисини, жаҳон ҳамжамиятини ўз вақтида ва холисона хабардор қилиш тизимини такомиллаштириш, журналистиканинг ўзига хос хусусиятлари, тарихий тараққиёти, бугунги ҳолати ва истиқболи билан боғлиқ масалаларни чуқур ўрганиш, бу борадаги илмий тадқиқот, ижодий ишлар самарадорлигини таъминлаш каби устувор мақсадлар билан эзгу ишга қўл урилди.

Мазкур олий таълим муассасасида 2019 йилдан буён фаолият олиб бораман. Журналистика фани, унинг илмий-назарий асосларини чуқур ўрганиш, замон талабларига жавоб берадиган кадрлар тайёрлаш борасида университетда олиб борилаётган улкан ишларни санайдиган бўлсак, битта мақолага жамлаб бўлмайди. Яхшиси, «Vatanparvar» муштарылари учун ҳарбий журналистика таълими истиқболи йўлидаги ютуқлардан сўз очсак.

2018 йил 28 ноябрда Қурулди Кучлар академиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган таркибдаги йиғилиши бўлиб ўтган. Унда Президент Шавкат Мирзиёев Ўзбекистонни ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси асосида барча масалалар қатори ҳарбий қурилиш соҳасида ҳам кенг қўлланма ишлар амалга оширилаётганини таъкидлади. Мазкур йиғилишда давлат раҳбари Ўзбекистонда ҳарбий журналистларни тайёрлаш бўйича кўрсатма берди. Натижада 2019 йилдан эътиборан Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетиде ҳарбий журналистика йўналиши очилди.

Айни пайтда таълим муассасасида бакалаврият таълими бўйича ҳарбий журналистика йўналишидан 3 та курс таҳсил оляпти. Бўлажак ҳарбий журналистларга қанақа ихтисослашган фанлардан сабоқ берилади, деган ўринли савол туғилади. Масалан, қарама-қаршиликлар ортиб, жаҳон «асабий зўриқиш» даврини бошдан кечириётган бугунги шароитда ҳаётнинг ўзи принципиал жиҳатдан янги ҳарбий журналистика шаклланиши заруратини олдимизга қўймоқда. Бунга жавобан университет бўлғуси ҳарбий журналистлар учун «Ахборот урушида журналист фаолияти», «Зиддиятли вазиятларда журналист фаолияти хавфсизлиги», «Ҳарбий журналистикада ахборот хавфсизлиги», «Экстремал журналистика», «Ҳарбий журналистикада стрингерлик», «Ҳарбий психология», «Халқаро ва гуманитар ҳуқуқ» каби мажбурий ҳамда мутахассислик танлов фанлари киритилган, ўқув, ишчи дастурлар ишлаб чиқилган. Ушбу фанларни ўзлаштириш зиддиятли вазиятларда, қурулди мижозларда журналист фаолияти хусусида назарий тушунчалар ҳосил қилиб, талабаларда ҳарбий низо, тўқнашув, фавқулодда вазиятлар, авариялар шароитида материал тайёрлаш кўникмасини ҳосил қилишга ёрдам беради.

Шунингдек, «Ҳарбий журналистикада ихтисослашув», «Ҳарбий журналистикада конвергенция», «Ҳарбий журналист ижод мактаби» каби фанлар орқали талабаларга соҳадаги янги тенденциялар, замонавий трендлардан сабоқ бериш кўзда тутилган.

Тилга олинаётган мутахассислик фанларини ўтишда ўқув-услубий ишлар қандай ташкил этилган? Бу кўпчиликни қизиқтирадиган ва ўйлантирадиган муаммо. Таъкидлаш лозимки, университет раҳбарияти мазкур масалага катта эътибор қаратган.

Ҳарбий журналистика йўналиши ташкил этилганидан бошлаб соҳа бўйича дарслик, ўқув ҳамда услубий қўлланмалар тайёрланиши режалаштирилган. Олий ва ўрта махсус таълими вазирлиги тасдиғидан ўтган «Ҳарбий журналистика асослари» деб номланган ўқув қўлланмаси шу кунларда чоп этишга тайёрланмоқда. Қолаверса, «Зиддиятли вазиятларда журналист фаолияти хавфсизлиги», «Ҳарбий журналистикада ихтисослашув» каби қўлланмалар тайёрланиб, кафедра ва факультет илмий кенгашлари тасдиғидан ўтказилди.

2020–2022 йиллар давомида АҚШ, Ҳиндистон, Польша каби мамлакатларнинг нуфузли журналларида ҳарбий журналистика муаммоларига бағишланган «A stamp printed by the national liberation movement», «From the first military newspapers in Turkestan the main objective», «The military press of the front newspapers role in development» каби илмий мақолалар чоп этилди. Ўзбекистондаги илмий журналларда «Ҳарбий журналистика – жанговар сўз масъулияти», «Ҳарбий журналистиканинг медиамакондаги долзарб ўрни ва аҳамияти», «Конвергенциялашув жараёнининг ҳарбий нашрлар ривожига таъсири», «Ўзбекистон ҳарбий журналистикасини ўрганишда тарихий даврлаштиришнинг аҳамияти», «Красная звезда» газетасида ўзбекчадан сабоқ берилган» каби материаллар берилган, халқаро, республика конференцияларда чиқишлар қилинган.

Илмий тадқиқотлар бўйича ҳам ҳарбий журналистика борасидаги

ишлар изчил йўлга қўйилган. 2021 йилда «Ўзбекистонда ҳарбий журналистиканинг шаклланиш ва ривожланиш тамойиллари» мавзусида диссертация ҳимоя қилинди. Айни пайтда Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети мустақил изланувчиси, «Vatanparvar» газетаси муҳбири лейтенант Дилшод Рўзиқулов «Ўзбекистонда ҳарбий журналистикада ахборот интеграциясининг назарий ва амалий хусусиятлари» мавзусида диссертация тайёрлаган. Яна бир муҳим маълумот: 2021/2022 ўқув йилидан бошлаб университетда «Ҳарбий ва спорт журналистикаси» кафедраси ташкил этилди.

Бу каби эзгу ишлар ЎзЖОКУ раҳбарияти ҳарбий журналистика илмининг ривожланишига катта эътибор қарата-

ётганининг яққол далилидир.

Бир ойча муқаддам Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ректори, сиёсий фанлар номзоди, профессор Шерзодхон Қудратхўжа ҳарбий журналистика йўналишидан иқтидорли, салоҳиятли талабалар етишиб чиқаётгани, хусусан, 2-босқич талабаси Нилуфар Алиева Озод Шарафиддинов номидаги махсус стипендия билан тақдирлангани учун менга миннатдорлик билдирди. Бундай эътирофлар янгилик эмас. Масалан, 2021 йил августда ҳарбий журналистика йўналиши талабаси Умида Сулаймонова Президентимизнинг махсус фармонига мувофиқ, Зулфия номидаги давлат мукофоти билан тақдирланди. Ёки ҳарбий журналистика йўналишида таҳсил олаётган Нозима Назирова 2022 йил май ойида «Олтин қалам» миллий мукофотининг «Туркия ва Ўзбекистон дўстлиги ва муносабатлари тўғрисидаги энг яхши материал» номинацияси ғолиби деб топилди. Талабалардан Камола Адҳамова, Рухсора Ортиқова 2020 йилда «Ёшлар илм-фан учун» танловида креатив видеороликлар танловида фахрли иккинчи ўринни эгаллашди. Бу университетда талабаларнинг иқтидорини намоён этиш учун кенг шароитлар яратилаётгани, «Устоз-шогирд» аъёниси яхши йўлга қўйилгани самарасидир.

ЎзЖОКУдаги илмий, илмий-услубий, устоз-шогирд ишлари борасида биргина ҳарбий журналистика йўналиши кесимида мухтасар тўхталдик. Шунинг ўзи ҳам ташкил этилганлигининг 4 йиллигини нишонлаган университет ОАВ учун замонавий кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш мақсадида давлат раҳбари таъкидлаган катта умидларни, ниятларни рўёбга чиқариш йўлида дадил одимлаётганини кўрсатади.

Алижон САФАРОВ,
ЎзЖОКУ «Ҳарбий ва спорт журналистикаси» кафедраси мудири,
филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Keling, kitob o'qiymiz!

BUGUN DUNYODA BO'LAYOTGAN O'ZGARISHLAR, YANGILIKLAR LAHZALAR ICHIDA TARQALADI. HAYOT SHU QADAR TEZKOR... QUR'ONI KARIMNING O'ZBEK ADABIY TILIDAGI MA'NO TARJIMALARIDA SHUNDAY JUMLALAR TAKROR VA TAKROR KELADI: "INSONLAR KAMDAN KAM SHUKUR QILADILAR". BUNI O'QIB ICHIMDAN QARSHILIK QILGIM KELADI, O'ZIMNI OQLAMOQCHI BO'LAMAN, "YO'Q, MEN SHUKUR QILAMAN-KU..." VA SHU ON IMKONIYATLARIMDAN OSHGAN ISTAKLARIM YODIMGA TUSHADI, IKKILANAMAN, HAQ QARSHISIDA ICHIMDA XIJOLATLI TUYG'ULAR KECHADI. BU SAHIFADA KITOBLAR HAQIDA SUHBATLASHAMIZ, NEGA SHUKUR QILISH HAQIDA YOZYAPMAN? ANGLATISHGA HARAkat QILAMAN. ASLIDA BUNGA HAM SIZGA TAVSIYA QILMOQCHI BO'LGAN KITOB SABAB. BOLALIKDA ERTAKDAGI MALIKALARNING MAFTUNI EDIM. MALIKA BO'LGIM KELARDI. AMMO ULAR ERTAKLARDA BO'LADI, O'TMISHDA QOLGAN DEB O'YLAR EKANMAN. HAYOTDA HAM MALIKALAR BO'LISHINI KEYINROQ BILDIM. CHUNKI KAMINANGIZ SOVET TARG'IBOT MASHINASI GURULLAGAN BIR DAVRDA SAVODINI CHIQRARGAN VA U TAQDIM ETGAN TARIX, ADABIYOTDAN BOXABAR BO'LGAN, XOLOS. AZIZ AYOLLAR, SIZ HAM MALIKA BO'LISHNI ORZU QILGANMISIZ? QILGANSIZ! O'TMISHDA BUTUN BIR DAVLATLAR TAQDIRINI O'ZGARTIRIB YUBORGAN MALIKALAR BO'LGAN. BUGUN... BIR BADBAXT QIZNI HIMOYASIGA OLOLMAYDIGAN MALIKALAR HAM BOR... U QIZ KIM? BU QANDAY MALIKA?!

"Yangi asr avlodi" zahmatkash tarjimon Rustam Jabborov to'plab, o'zbek adabiy tiliga chevirgan "Ayol qismatidan qissalar" kitobini o'quvchilarga tuhfa etdi. Uning dastlabki sahifasidan **o'qiymiz**:

"Ushbu kitobdan Sharqning uch mamlakatida ayol zotiga, ayol qismatiga bo'lgan munosabat aks etgan uchta asar joy olgan. Mazkur asarlar turli mualliflar tomonidan, turli davrlarda, turli tillarda bitilgan. Ammo mavzu bir, mohiyat ayni, taqdir o'xshash..."

Bugun ulardan biriga to'xtalamiz. Qolganlariga o'quvchilarimizning taassurotlarini kutib qolamiz. Shu tariqa sahifamizga e'tiboringiz qay darajada ekanligini ham bilib olar edik.

Taniqli ingliz adibasi Jin P. Sessonning "Oltin qafas asirasi yoxud arab malikasi kechmishlari" asari arab mamlakatlaridan birining qirolik xonadoniga mansub malika hayotidan hikoya qiladi. Asar qahramoni – real shaxs.

O'qiymiz: "Biz shu yilning ichida bir emas, to'rtta yangi qasrning egasiga aylandik. Nihoyat, bizning poytaxtdagi saroyimiz qad rostladi. Karim farzandi dengizning toza havosidan bahra olib ulg'ayishi uchun Yangishahardan ham shohona uy sotib oldi. Otam Londondagi ko'p qavatli uyini ham bizga – qizi va kuyoviga arzimagan bahoga sotdi. Qolgan opalarimning Londonda o'z uylari bor edi. Sora bilan Asad ham Venetsiyadan shinam uy sotib olishibdi. To'yimizning uch yilligi munosabati bilan Karim menga Qohiradan hashamatli uy sovg'a qildi.

Abdulloning tug'ilgan kuni sharafiga shaxsiy zargarimiz Parijga borib, eng sara toshlar bilan ziynatlangan yetti to'plamdagi oltin taqinchoqlar olib keldi. Biz Karim bilan vaqtimizni asosan Yangishaharda – dengiz bo'yida Buyuk sulola vakillari yashaydigan mavzeda o'tkazardik".

Men bu parchani hayrat bilan o'qidim. Agar asar qahramoni real shaxs bo'lmaganida bunday

"OLTIN QAFAS ASIRASI"

hashamat meni e'tiborsiz qoldirar edi. Ammo... Tushimga ham kirmaydigan g'aroyib olam! Ayolga yana nima kerak?!

Bir necha kun asar ta'sirida yurdim. Agar... inson tasavvuri chegara bilmaydi-da, shunday olamni tanlash imkoni berilsa, nima qilgan bo'lar edim? Malika bo'lish qanchalar soz! Shaxsiy samolyotlaring, yaxtalar, hatto zargaring ham shaxsiy, Ovrupo doktorlari atrofingda girgitton... (Shularni xayol qilib umrida velosipedi ham bo'lmagan kaminangizni hatto tasavvurdan ham boshi aylanib ketay dedi.) Biroq... menda unda bo'lmagan eng muhim narsa bor-da! Nima ekan u shunchalik, malikalarda ham yo'q bo'lsa?! Bu – ERKINLIK!

O'qiymiz: "Bir kun avval tug'uruq majmuasiga oy-kuni yaqin, negadir qo'l-oyog'i bog'lab tashlangan bir qizchani olib kelishibdi. Darg'azab nozirlar va qurolli soqchilar qurshovida olib kelingan qiz shariat qonunlariga ko'ra, zinokorlikda ayblangan ekan. Shunga ko'ra, qizni to tug'uncha bu yerda asrab, ko'zi yorigach, ko'chaga opchiqib toshbo'ron qilishar ekan. Hatto bechoraning otasi ham bu ishga shaxsan rozilik bildiribdi. Buni eshitgan londonlik hamshiraning rangi oqarib titrab ketdi. O'limga mahkum etilgan "jinoyatchi" hali o'n besh yoshli qizcha edi.

...bugun qizni toshbo'ron qilishadi.

Uni so'nggi manzilga kuzatish uchun yaqinlaridan hech kim kelmagan, u tamomila notanish odamlar qurshovida ajal tomon odimlab borardi.

Qarshimda londonlik hamshira ko'zyoshlarini to'kib turardi.

– Nega siz bu mudhish qotillikning oldini o'lmadingiz? – so'radi u yig'lamsirab. – Axir siz malikasiz-ku?

Men javob o'rmiga og'ir xo'rsindim. Bu yerda hatto malikalar ham o'z fikrini ayta olishdan ojiz ekanini bu yevropalik xonimga qanday tushuntira olardim?"

Nazarimda, eng qiziqarli asarlar ayollar haqidagilari bo'lsa kerak. Ushbu asar buning yaqqol isboti.

"Oltin qafas asirasi"da "Ayollar xonasi" degan bo'lim bor. Dastavval bu menga hech narsani anglatmadi.

O'qiymiz: "...erkaklarning chegara bilmas zulmi bir ojiza, hammamiz yaxshi ko'radigan qiz Samirani mahv etishga tayyor turardi.

Samira endigina yigirma ikkiga kirdi, o'lim yosh va sog'lom qizdan ancha yiroq.

Xo'sh, uning aybi nima edi? Gap shundaki, u Londondagi bir institutda o'qib yurgan kezlari g'ayridin yigitni sevib qolgan.

...Samiraning amakisi chora izlay boshlabdi. Nihoyat, din arboblari bilan gaplashib, uni umrbod "ayollar xonasi"ga qamashga qaror qilibdi. Buning uchun amakisining uyidagi eng yuqori xonani maxsus jihozlashibdi. Boshini urib yormasligi uchun devorlarni yumshoq qoplama bilan qoplashibdi. Derazalar o'rnini g'isht bilan berkitishibdi. Temir eshikni ham mixlab tashlab, uning ostki qismidan faqat ovqat uzatish uchun maxsus qora tuynuk ochishibdi. Hojat uchun ham shu hujraning bir chetidan joy kovlab berishibdi. U endi umrbod shu zindonda yashashga majbur edi.

Men uni qutqarish haqida bir qancha taklif bersam ham e'tibor qilishmadi. Chunki bu qismatga mahkum etilgan biror ojiza hali najot topmagan edi".

Kundoshlar... Bu odatdagi turmush tarzi deb qabul qilingan mamlakatlarda ham ayollar buni hech qachon yengil qabul qila olmaydilar. Aynan shu holatda malika Sultonaning tutgan yo'li hayratlanarli. Unga qoyil qolmaslik mumkin emas.

Bizni kuzatib borayotgan o'quvchilarimiz biladilarki, hech qachon asar mazmun-mohiyati, voqealar rivoji haqida batafsil to'xtalmaymiz. Bu sahifa eng yaxshi asarlarni, dunyoda eng ko'p o'qilgan, o'qilayotgan kitoblarni tavsiya etadi. Shunday ekan, javoningizni dur shodasidek go'zal asarlar to'plami "Ayol qismatidan qissalar" bilan boyitishning ayni fursati.

Huzurli mutolaalar tilagi bilan,

Inobat IBROHIMOVA,
«Vatanparvar»

Festival

Бугун ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш, улардаги юртга муҳаббат ҳиссини янада юксалтиришга қаратилган ишлар давлат сиёсати даражасига кўтарилиб улгурди. Олис манзилларда ҳам ташкил этилаётган кенг қамровли тадбирлар фикримиз исботидир.

ЯНГИ ТУМАНДА УЧРАШУВ

Қашқадарё вилоятининг Кўкдала туманидаги минглаб ёшларни бир ерга жамлаган тадбир ҳам юксак савияда ўтди.

«Янги Ўзбекистон ёшлари, бирлашайлик!» шиори остидаги фестиваль доирасида ёшлар Мудофаа вазири кубоги учун ўтказилаётган спорт мусобақаларининг ҳудудий босқичида ўзаро беллашдилар. Тош кўтариш, арқон тортиш, камондан ўқ узиш сингари беллашувларда эртамик эгалари ўзларининг куч ва маҳоратларини намоён этган бўлсалар, миллий кураш мусобақаларида полвонлар тажрибали ҳакамлар назорати остида ҳалол бел олишдилар.

Шунингдек, кенг майдонда Ватан ҳимоячилари томонидан ёйилган қурол-аслаҳа ва ҳарбий

анжомлар кўргазмаси кўкдалалик ёшларда ҳарбийликка ҳавас ҳиссини оширгани шубҳасиз.

Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ қўшинлари қўмондонни, туман ҳокими, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи вилоят кенгаши раҳбарлари иштирокида ўтган «Қўмондон ва ёшлар учрашуви» эса ўқувчи-ёшларнинг эртанги орзулари учун кўшқанот вазифасини ўтади, десак, хато бўлмайди. Сўхбат аввалида қўмондон ўқувчилик давридан токи бугунга қадар босиб ўтган йўли ҳақида йиғилганларга сўзлаб берди. Етукликка эришишда эса, энг аввало, китоб йўлчи юлдуз бўлишини алоҳида таъкидлади. Самимий сўхбатларда ёшлар ҳам ўзларини қизиқтирган саволларга бирин-кетин жавоб олдилар.

Кўплаб ўғил-қизларнинг ҳарбий хизматчи бўлиш учун бажарилиши лозим бўлган вазифалар ҳақида бераётган саволларидан бугуннинг ёшлари Ватан ҳимоясини шараф дея билишларига яна бир бор гувоҳ бўлдик. Фаол иштирокчиларга округ қўмондонни ҳамда туман ҳокими томонидан эсдалик совғалар топширилди.

Кўкдала осмонини шом пардаси ўрай бошлаганда тадбирларнинг асосий қисми – концерт дастурларига навбат берилди.

Ҳарбий оркестр жамоасининг шукҳли куй-қўшиқлари ижроси барчани бирдек хушнуд этди. Вилоятнинг таниқли санъаткорлари ташрифи эса туман аҳлига байрамона кайфият улашди. Қўлларига юрт байроғини баланд тутган ёшлар кўзида Ватанга муҳаббат

ҳамда шукроналик ҳислари яққол намоён. Ватанни, тинчликни мадҳ этувчи қўшиқларни қўлни қўлга бериб ижро этдилар.

Ўтказилган спорт мусобақаларида ғолибликни қўлга киритган, шунингдек, тадбирларда ўз қобилиятини намоён қилиб, фаол иштирок этган ёшларга округ қўмондонлиги ва туман ҳокимлиги томонидан диплом ҳамда қимматбаҳо совғалар топширилди. Фестиваль якунида мусаффо осмон узра порлаган мушаклар ёғдуси Ўзбекистон ёшларининг орзу-мақсадлари нурли ва сарлабаланд эканининг рамзий ифодаси ўлароқ нур сочди.

Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ матбуот хизмати

Yoshlar oyligi

Мудофаа вазирлиги қўшинларида май-июнь ойларида ўтказилиши белгиланган «Ёшлар ойлиги» доирасида гарнизон Маънавият ва маърифат маркази ҳовлисида Шимоли-ғарбий ҳарбий округ қўмондонлиги, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши ҳамда Ёшлар ишлари агентлигининг бошқармаси ҳамкорлигида «Янги Ўзбекистон ёшлари, бирлашайлик!» шиори остида концерт дастури ташкил этилди.

Унда Нукус гарнизонидаги ҳарбий шаҳарчада истиқомат қилаётган ёшлар, ёш оилалар, муддатли ҳарбий хизматчилар ва сафарбарлик чақирuvi резерви батальонининг хизматчилари иштирок этди.

Қизғин ва хуш кайфиятга бой ўтган байрамона концерт дастурида Ўзбекистон давлат филармонияси Қорақалпоғистон Республикаси бўлими ижодий жамоаси, Ажинияз номидаги Нукус давлат педагогика институти, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти филиали ҳамда Маданият коллежининг иқтидорли талабалари ва ҳарбий оркестр жамоаси куйланган қувноқ куй ва қўшиқлар ёшларга завқу шавқ бағишлади.

КЎРГАЗМА, ЛИБОСЛАР НАМОЙИШИ, ЖЎШҚИН КОНЦЕРТ

«Хунарманд» уюшмаси аъзоларининг қорақалпоқ миллий хунармандчилиги намуналаридан иборат кўргазмаси ва сахнада дизайнер Умида Ембергенованинг «Орол шамоли» номли либослар

коллекцияси намойиши айниқса, ёшларда ёқимли таассуротлар қолдирди.

Яқунда Ватанпарвар маҳалласининг фаол ёшлари ҳамда тадбир ташкилотчилари ҳар-

бий округ қўмондонлигининг фахрий ёрлиқлари билан тақдирланди.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати

Anjuman

«Лашкар тузиб, навкар олишда уч қоидага амал қилдим: Биринчидан, йигитнинг куч-қувватига; иккинчидан, қилич ўйната олишига; учинчидан, ақл-заковатию камолотига эътибор қилдим. Шу уч фазилат мужассам бўлса, навкарлик хизматига олдим. Негаки, куч-қувватли йигит ҳар қандай қийинчиликларга, азобу уқубатларга чидамли бўлади. Қилич ўйната оладиган инсон рақибини мағлуб эта олади. Оқил навкар ҳар жойда ақл-идрокини ишга солиб, мушкул вазиятни бартараф этади».

«Темур тузуклари»дан

ҲАРБИЙ-ИЛМИЙ ТАФАККУР

Улуғ саркарда Амир Темур ўз китобида мукамал навкар қандай бўлиши ҳақида маълумот бериб ўтган. Бу қоидалар бугунги кун аскарларига ҳам тааллуқли. Ҳарбийларнинг жанговар шайлиги билимга, илмий салоҳиятига асослангандагина, улар энгилмас қудратга эга бўлади. Шу маънода Қуролли Кучлар академиясида ҳарбий-илмий жамият ва тўғараклар фаолиятига бағишланган биринчи республика ҳарбий-илмий конференцияси бўлиб ўтди. Анжу-

ман «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академиясида ҳарбий-илмий жамият ва тўғараклар фаолиятини такомиллаштиришнинг илмий-услубий масалалари» деб номланди.

Ҳарбий-илмий конференция Қуролли Кучлар академияси бошлиғи полковник Бабур Шаякубовнинг кириш сўзи билан бошланди. Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академиясининг раҳбарияти, профессор-ўқитувчилари, илмий ходимлар, докторантлар, тинг-

ловчи ва курсантлар, хориждаги олий таълимдан кейинги таълим докторантлари, шунингдек, республикамиз олий ҳарбий таълим муассасаларининг мутахассислари иштирок этди.

Анжуман ўз ишини бир нечта шубҳаларга бўлинган ҳолда давом эттирди. Унда Қуролли Кучлар ривожланиш жараёнлари, Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимининг ривожланиш тенденциялари, замонавий таълим тизимида инновацион ёндашувлар ва уларнинг тако-

миллаштириш тенденциялари, академия инновацион фаолиятини ривожлантиришда иқтидорли ёшларнинг роли, юқори малакали кадрларни тайёрлашнинг устувор йўналишларига доир долзарб маърузалар тингланди.

Ҳарбий-илмий конференция якунида фаол иштирокчилар Қуролли Кучлар академияси раҳбариятининг ташаккурнома ва фахрий ёрликлари билан тақдирланди.

Муаттар МЕЛИЕВА,
«Vatanparvar»

Xotira – muqaddas

QAHRAMON HIKOYASI

1941-yil. Saf-saf bo'lib jang maydoniga o'tlangan yigitlarning ko'pchiligi ona Vatanga qaytmadi... Ammo ular sharaflı jon berdilar. Ularning har biri qahramon, har biri mard o'g'lon, shuning uchun jang maydonidan qaytmaganlari yodimizda, qaytganlari esa e'zozimizdadir.

Urush maydonlarida tinchlik uchun mardonavor jang qilgan qahramonlardan biri o'z davrining jasur o'g'loni Mamayoqub Ismoilovdir. U 1921-yil 9-may sanasida Samarqand viloyatida tavallud topadi. 1939-yil 18 yoshida harbiy xizmatga yo'l oladi. Lekin 1941-yil Ikkinchi jahon urushi boshlanadi va hali xizmat muddati tugamagan Mamayoqub Ismoilov boshqa safdoshlari qatori frontga yuboriladi. Dastlab Pribaltika, Polsha va Germaniyada mardonavor jang qiladi. Ayovsiz bo'lib o'tgan jang Mamayoqubni ham ayab o'tirmadi: u 1943-yili o'ng yelkasidan og'ir jarohatlanadi va davolanish uchun Toshkentga yuboriladi. Harbiy hospitalda davolanib, sog'lig'i tiklangan o'g'lon 1944-yil boshlarida o'z xohishi bilan yana frontga qaytadi.

xodimi" faxriy unvoni hamda "El-yurt hurmati" ordeni bilan taqdirlanadi.

– Bobom kamtarin inson bo'lganliklari uchun mukofotlari, yutuqlari haqida ko'pgapiravemasdilar. Lekin Jizzaxga mehmon bo'lib borganlarimizda bobomni yosh-u qari hurmat qilib, qo'llari ko'ksida, uylarining to'ridan joy berishardi, – deydi Mamayoqub Ismoilovning nabirasi Tozagul Jumanova. – O'shanda yosh bo'lsam-da, bobomga ko'rsatilayotgan ehtiromdan quvonardim, qahramonning nabirasi ekanligimdan faxrlanardim. Nafaqaga chiqqach, yaqin qarindoshlari, akakalari Samarqandga qaytishini juda istagan, lekin bobom Jizzaxning cho'l-u biyobonlarini, dalalarini, ekinzorlarini tashlab ketolmaganlar. Jizzaxga shunday kuchli mehr qo'ygan edilar...

Mamayoqub Ismoilov 2000-yil 79 yoshda qalb qo'riday aziz bo'lgan tuproqda – Jizzax viloyatida vafot etdi.

Yaxshidan bog' qoladi, deganlaridek, Mamayoqub Ismoilov farzandlari – 4 o'g'il va 4 qizni yurtga kerakli, jamiyatga foydasi tegadigan, o'zi kabi mehnatkash, oqko'ngil, fidoyi inson qilib tarbiyalaydi.

Shu millat barhayot ekan, Mamayoqub Ismoilov kabi jasur bobolarimizning mehnatlari unutilmaydi. Chunki ular shu yorug' yo'llarga kelgunimizga qadar yo'lchi yulduz vazifasini o'taganlar.

Shohsanam NISHONOVA

Profilaktika

HUQUQIY TARG'IBOT

Toshkent harbiy prokuraturasi tomonidan Mudofaa vazirligiga qarashli harbiy qismlarning birida harbiy xizmatchilar o'rtasida "Oilalardagi notinchlik va zo'ravonlikning bolalar tarbiyasidagi salbiy oqibatlarini" mavzusida targ'ibot tadbiri o'tkazildi.

Unda ishtirok etgan Toshkent harbiy prokuraturasi katta tergovchisi Bobirjon Rajabov ishtirokchilarga O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 15-may kungi qarorining mazmun-mohiyatidan kelib chiqqan holda, "Oilalardagi notinchlik va zo'ravonlikning bolalar tarbiyasidagi salbiy oqibatlarini" to'g'risida ma'lumot yetkazib, ularning oldini olish choralari ko'rish va yoshlar o'rtasida huquqiy intizom holatlarini bartaraf qilish, ularda huquqbuzarliklarning jamiyat va davlat taraqqiyoti uchun salbiy illat ekanligini tushuntirib o'tdi.

Shuningdek, Toshkent harbiy prokuraturasi tomonidan Qurolli Kuchlar tarkibidagi vazirlik va idoralarda huquqbuzarlik va jinoyatchilikning oldini olish yuzasidan muntazam ravishda profilaktik tadbirlar o'tkazib kelinmoqda.

Navbatdagi tadbir Milliy gvardiya Toshkent shahri boshqarmasida bo'lib o'tdi. Unda Milliy gvardiya Toshkent shahri boshqarmasi harbiy xizmatchilari qamrab olindi.

Tadbirda xodimlarda vatanparvarlik va adolat tuyg'usini yanada mustahkamlash, har shakldagi jinoyatlarning oldini olish, harbiy intizomni mustahkamlash masalalariga asosiy urg'u berildi.

Shuningdek, tadbirda xodimlarning turmush va xizmatda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolari yechimi yuzasidan batafsil ma'lumotlar berildi.

Adliya podpolkovnigi
Alisher QURBONOV,
Toshkent harbiy prokurorining yordamchisi

1953-yillarda Jizzax hokimi Sharof Rashidovning taklifiga binoan, oilasi bilan Do'stlik tumaniga ko'chib o'tadi va cho'lni o'zlashtirish ishlarida sidqidildan mehnat qiladi. Butun umrini mana shu ezgu ishga bag'ishlab, xalq hurmatiga sazovor bo'lgan qahramonimiz qishloq xo'jaligi sohasida erishgan yutuqlari, fidoyiligi sabab hukumatimiz tomonidan "O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan qishloq xo'jaligi

"Yosh chegarachilar"

МУСОБАҚА КЎТАРИНКИ РУҲДА ЎТКАЗИЛДИ

Миллий армиямизнинг қудрати ва салоҳиятини юксалтириш йўлида кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. ДХХ Чегара қўшинлари томонидан ҳам ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларнинг онгига она Ватанга муҳаббат ва садоқат туйғусини сингдириш, комил инсон этиб вояга етказиш, шунингдек, ҳарбий хизматга қизиқтириш мақсадида турли тадбир ва мусобақалар ўтказиб келинмоқда. Анъанавий тарзда ўтказиладиган «Ёш чегарачилар» мусобақаси фикримиз исботи бўла олади.

Тошкент вилоятининг Тошкент туманида жойлашган академик М. Мирзаев номидаги Боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий тадқиқот институти дала майдонида мазкур мусобақанинг жорий йилги финал босқичи ташкиллаштирилди. Уч кун давом этган мусобақада Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардан ташриф буюрган жами 13 та жамоа ғолиблик учун баҳс олиб борди.

ДХХ Чегара қўшинлари Намунали-ҳарбий оркестри садолари остида старт олган мусобақанинг дастлабки кунда иштирокчи жамоалар «Сафда шахдам қадам ташлаб ўтиш ва қўшиқ айтиш», «Махсус кийимлар кўриги», «Альбом ва вимпеллар кўриги», «Билимлар синови», «АКМ авто-

матини қисмларга ажратиш ва йиғиш», «100 ва 1 000 метрга югуриш» каби шартлар бўйича ўзаро куч синашди.

Мусобақанинг иккинчи кунда жамоалар азимут бўйича ҳаракатланиш шартида баҳслашди. Жамоалар бу шартни аъло даражада бажарди. Шундан сўнг граната улоқтириш шартига старт берилди. Қатнашчилар энига 10 метр ва ичкарига 5 метр ўлчамдаги белгиланган объектга ўрнатилган тик ҳолдаги фигурага қарата бир маротабадан ўқув гранатасини улоқтирди. Кейин эса газ ниқобларни белгиланган тартибда кийиб, «зарарланган» ҳудуддан ўтиш шартини бажарди. Бундан ташқари улар тўсиқлар йўлагидан ўтиш, тиббий ёрдам кўрсатиш, ўқ-дориларни ташиш,

автомат ва пистолетдан ўқ отиш, Калашников автоматининг макети кўриги каби шартлар бўйича ўзаро баҳслашди.

Мурасасиз кечган баҳслар якунига кўра, барча шартларда жами 191 балл тўплаган Самарқанд вилоятининг «Темурийлар» жамоаси «Ёш чегарачилар – 2022» мусобақасининг ғолиби бўлди.

Андижон вилояти шарафини ҳимоя қилган «Лочинлар-2» жамоаси 2-ўринни эгаллаган бўлса, Жиззах вилоятининг «Посбонлар» жамоасига 3-ўрин насиб этди.

Ғолиблар, турли номинациялар бўйича совриндорлар ҳамкор ташкилотлар томонидан кубок ва махсус медаллар, ўқув куроллари ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Мусобақа давомида мамлакатимизнинг турли ҳудудларидан келган ёшлар ҳарбий хизматчилар ҳаёти, ҳарбий хизматнинг ўзига яраша машаққатлари билан яқиндан танишиш имконига эга бўлди.

Тантанали ёпилиш маросимида ДХХ Чегара қўшинлари Ашула ва рақс ансамбли ҳамда таниқли хонанда ва созандалар ижросида концерт дастури намойиш этилди. Мусобақалар давомида ДХХ Чегара қўшинлари фахрийлари билан «Авлодлар учрашуви» шиори остида давра суҳбати ўтказилди.

**Майор
Фарида БОБОЖОНОВА**
ДХХ Чегара қўшинлари

Кема дарғаси Исмоилий менга бу тоифа балиқлар Занжилар денгизи ва Самарқанд баҳри муҳитида учрашини айтиб берганди.

Ёзма манбаларда, тарихий асарларда, Ўрта Осиё халқлари эртақ ва афсоналарида сўғдликларнинг денгиз ва баҳри муҳит саёҳатлари ҳақидаги, Амударёда қадимги ва ўрта асрлардаги кемачиликнинг катта аҳамияти тўғрисидаги маълумотлар сақланиб қолган. Гап шундаки, ўша пайтларда Амударё ҳозиргига қараганда кенгроқ, чуқурроқ ва серсув бўлганлиги шубҳасиз.

БИЗГА МАЪЛУМ БЎЛГАН биринчи сўғдлик денгиз сайёҳи, афтидан, Жануби-Шарқий Хитойда буддавийликни даставвал тарғиб қилган машҳур Кан Сен-Хунинг отаси бўлган эди. Аждодлари Ҳиндистонда яшаган бўлиб, улар Сўғддан кўчиб бориб қолишган, кейинчалик Кан Сен-Хунинг отаси Изяочжи, яъни Шимолий Вьетнамга бориб қолади ва у ерда савдо билан шўғулланади. У бу ерга Малай яриморалини айланиб ўтиб, Ҳинд баҳри муҳитидан Жануби-Шарқий Хитой бандаргоҳларига борувчи очик, анча қулай денгиз йўли билан етиб келган бўлса, ажаб эмас.

Бироқ, борди-ю, биз бунга фақатгина тусмол қилганимизда ҳам шу нарса кундай равшанки, VI асрнинг иккинчи ярми бошида самарқандлик савдогар Маниах ва унинг сўғдлик ҳамроҳлари узоқ йўл юриб, Қора денгизгача етиб келганлар. Севастополлик — Цхумидан Византия кемасида бу денгизни сузиб ўтиб, Константинополга келиб тушганлар. Бу ерда улар Византия императори билан ушбу мамлакатга сўғд ипагини етказиб бериш ҳақида музокаралар олиб борганлар. Улар билан бирга (П. Лерх фикрича) Ўрта Осиёдан хоразмликларнинг вакили ҳам бўлган.

Кейинчалик сўғдликлар Византия кемаларида Қора денгизни бир неча марта сузиб ўтганлар ҳамда ипак ва бошқа моллар билан ўзаро фойдали савдо ишлари олиб борганлар. Шу муносабат билан В.И. Атаевнинг фикри алоҳида қизиқшарли бўлади. Унга кўра, Қрим яриморалининг шарқий соҳилида ҳозирда ҳам мавжуд бўлган Судак шаҳрининг номи даставвал «Сўғдак» деб айтелган, бу «кичик сўғд мустамлакаси» деган маънони аниқлаётган.

ХИТОЙ ВА ЯПОНИЯДА яқинда топилган топилмалар, афтидан, сўғдликларнинг Узоқ Шарқдаги денгиз йўли савдосида ҳам бевосита иштирок этганлигини кўрсатмоқда. Улар орасида Япониянинг қадимги пойтахти Нарада жойлашган Хоруҗа қалъаси хазинасида топилган, паҳлавийча ва сўғдча ёзувлар бўлган сандал ёғочининг икки лавҳаси ҳам бор. Паҳлавийча ёзувда бу буюмлар эгаларининг ёки уларни сотишда даллолик қилган шахснинг исми битилган. Сўғдча лавҳада эса иккита сўз битилган бўлиб, улар, афтидан, оғирлик ўлчовини билдиради. Ёзувлардан бирида кўрсатилишича, ушбу буюмларнинг Японияга олиб келин-

ган санаси эрамининг 761-йилига тўғри келади.

САКСОННИЧ ИЛЛАРНИНГ биринчи ярмида Вьетнам чегаралари яқинидаги Кантон вилоятидаги қадимшунослик қазилмалари чоғида хитой олимлари сопол идишни топдилар. Унда кўплаб олтин ва кумуш буюмлар билан биргаликда сосонийлар шоҳи Пероз (Ферўз) (459–481 йиллар)нинг драхмалари ҳам бор эди, уларда ушбу буюмларнинг кўмиб қўйилган саналари битилганди — VI асрнинг биринчи ярми. Бироқ дастлабки ўқилганда маълум бўлган паҳлавий ёки шарқий-эрон ёзуви бўлган кумуш идиш энг муҳим топилдиқ ҳисобланади. Унинг сўғдликларга мансублигини япон сўғдшунос олими Итока Иошида аниқлади.

Унинг ўзи бу ёзувни кўйидагича таржима қилган:

«42 статер (вазн)лик ушбу идиш Чоч халқидан (...)га тегишлидир».

Ёзув ўртасида тамға бор. Араблар давридаги Шош деб аталган Чоч — бу ҳозирги Тошкент вилояти ва унга туташ туманлар номидир. Шуниси диққатга сазоворки, 1908 йилда Уралдаги Корчево қишлоғида топилган ва ҳозир Давлат Эрмитажиде сақланаётган кумуш идишда ҳам эрамининг VI асрига оид сўғдча ёзув бўлиб, унда ҳам бу буюмнинг Чоч ҳоқимига қарашлилиги кўрсатилган.

АЛ-МУҚАДДАСИЙ (X аср) келтирган маълумотлар сўғдлик савдогарларнинг денгиз йўллари бўйлаб қилган саёҳатлари қадимдан анъана тусини олганлигидан далолат беради. Унга кўра, Самарқанд савдогарлари аввал Ироққа ўтганлар, сўнгра бу ердан денгиз йўли орқали Ҳиндистон ва Хитойга борганлар.

X аср иккинчи ярмида ёзилган машҳур «Ҳиндистон мўъжизалари ҳақида китоб» муаллифи Бузург ибн Шаҳриёр Ҳиндистон, Хитой, Африка ва Индонезияга сузувчи денгизчилар ва савдогарларнинг ҳикоя ва ривоятлари асосида 300 йил (912–913)да Араб денгизи соҳилида наҳанг ови ҳақидаги ғоят ажойиб бир ҳикояни келтиради.

«Дарға Исмоилийнинг менга ҳикоя қилишича, — дейди у, — бу зот балиқ кўпинча Занжилар денгизи ва Самарқанд баҳри муҳитида (Самарқанд денгизиде) учрар экан». Занжилар денгизи бу Африка шарқий қирғоғи яқинидаги Ҳинд баҳри муҳитининг бир қисмидир, чунки занжилар деб

араблар негрларни айтганлар.

САМАРҚАНД БАҲРИ МУҲИТИГА келганда, унинг жойлашуви ҳақида олимлар турлича фикрлайдилар. Бироқ шу нарса равшанки, Ҳинд баҳри муҳитининг Форс қўлтиғидан Ҳиндистонгача бўлган қисмини ана шундай атаганлар. Бу ном зинҳор тасодифан пайдо бўлган эмас, у сўғдлик денгизчиларнинг қадимги анъаналаридан келиб чиққан. Афтидан, бу вақтга келиб асли Самарқанддан бўлган кишилар денгиз йўли савдосида фаол иштирок этганлар ва денгиз йўлларида бот-бот кўзга ташланиб турганлар, натижада Ҳинд баҳри муҳитининг шарқий қисми ушбу шахар номи билан юритила бошланган.

БУЗУРГ ИБН ШАҲРИЁР ўз китобининг бошқа бир жойида ёзади:

«Бир дарғанинг менга ҳикоя қилишича, буюк Самарқанд денгизиде (ушбу денгиз Ҳарқанд билан туташдир, Самарқанд денгизи унга келиб қуйилиши боисидан ҳам у Самарқанд деб аталади) у кўплаб наҳанг (кит)ларни кўрган эмиш». Қатор олимларнинг фикрича, Самарқанд дарёси бу Ҳинд дарёси бўлиб, бир чети Помир тоғларига келиб туташувчи Ҳимолай тоғларидан бошланади. Афтидан, қадимги замонларда ҳам, ўрта асрларда ҳам Ўрта Осиёдан йўл олган савдогарлар ўз молларини шу дарёдан ташиганлар, шу муносабат билан у бир вақтлар Самарқанд дарёси деб аталган. Ҳиндистон Ўрта Осиёга ва ундан Қоғозорти ва Қора денгизгача дарё йўли бўлганлиги ҳақида кўплаб юнон (грек) муаллифлари ҳам ёзган эдилар. Бу йўл Ҳинд, Қундуздарё ёки Балхоб бўйлаб, кейин эса Амударё ва Ўзбой орқали Каспий денгизигача чиққан.

ЎРТА ОСИЁДА кеманинг энг дастлабки тасвири Нукусдан 20 км наридаги Бештўбе қояларидаги суратларда акс этган. Бу ерда қоя сиртига бир мачтали, тўртбурчак елканли, баланд гажак тумшукли ва унга нисбатан хиёл пастроқ қуйруқли ясси тубли кема тасвири ўйиб ишланган. Елканнинг ҳар иккала томонидан уни тутиб турган икки одам қиёфасини кўрамай. Шуниси қизиқки, мачтанинг ҳар иккала томонидаги елканни кўтариб турган икки, аммо анча аниқ одам қиёфаси Спартадаги (эрамингача I мингйиллик боши) суяк тахтачада ҳам тасвирланган. Афтидан, Бештўбедаги суратда ҳам ўша жараён акс этган.

Ёзма манбаларда Амударё дарё кемалари мавжудлигини энг дастлабки далолати Аҳмонийлар шоҳи Кирнинг эрамингача 538 йилда массагетлар маликаси Тўмарисга қарши юриши билан боғлиқ. Геродотнинг шоҳидлик беришича, қўшинини нариги қирғоққа олиб ўтиш учун Кир Амударё (Аракс) орқали дам кўприклар қуришни, бу кўприкларни ташкил этувчи кемаларда эса миноралар тиклашни буюради.

ОКСДА КЕМАЛАР бўлганлиги ҳақидаги эрамингача 330 йилга

Эдвард РТВЕЛАДЗЕ

СЎҒДЛИК ДЕНГИЗЧИЛАР

оид иккинчи маълумот Аррианга тегишлидир, унинг хабар беришича, Александр Македонский қўшини яқинлашиб келаётгани ҳақида дарак топган Бесс «Окс дарёсининг нариги қирғоғига сузиб ўтди, ўзлари сузиб келган кемаларни ёқиб юборишди ва сўғдлар ери Навтакига кетишди» (Арриан, III, 28). Страбон (янги эраминг I асри) таъкидлайдики, Окс дарёсида кемалар сузар эди ва бу дарё Ҳиндистондан ташқари улар Осиёда кўрган дарёлар ичида энг каттаси эди (бу маълумотларни у Патроклдан (эрамингача III аср) олган).

Мавжуд маълумотлардан кўриниб турибдики, қадимги замонларда Амударё бўйлаб сузишларда кемаларнинг икки тури — бир мачтали қозик елканли ва думалоқ (тўқима) эшакли кемалардан фойдаланилган.

Қадимда Амударёда фойдаланилган кемаларнинг учинчи тури тўғрисидаги аниқ тасаввурни Афросиёб шаҳарчасидаги сўғд ихшиди Вархуман (эраминг VII асри охири) нақшу нигорлари беради. Бу саройнинг шимолий деворида бир гуруҳ аёлларнинг, эҳтимол, хитой элчихонаси бир қисмининг катта қайиқда дарёдан сузиб ўтаётгани тасвирланган. Ундаги одамлар миқдори бўйича олиб қаралганда, бу оддий қайиқ эмас, балки ҳажмдор кема эди, чунки унда малика бошчилигидаги ўн аёл жойлашганди.

ЎРТА АСРЛАРДА Жайхун — Амударёда энг йирик дарё бандаргоҳи Термиз эди. Истахрий ва Ибн Ҳавқалларнинг таъкидлашларича, Термиз шаҳри Жайхунда йирик бандаргоҳ (гавань) бўлган. XX аср охирида яшаб ўтган Ал-Муқаддасий маълумотларига кўра, «Термиз — Жайхундаги энг йирик шаҳардир... Бу ерда сув икки томондан оқиб ўтади ва кемалар унга ҳар икки томондан сузиб келиб, лангар ташлайди».

Термиз кечувининг аҳамиятини Клавихо ҳам таъкидлаган. Унинг маълумотлари 1404 йилга оид. Ўша вақтда Амударёда қайиқлар сузган, одамларни бир соҳилдан бошқасига элтган, шуниси ҳам борки, одам элтиш учун сузишга рухсат берилган махсус ёрлик ёки фармон бўлиши шарт ҳисобланган.

АМУДАРЁДАГИ КЕМАЛАР нафақат бир соҳилдан бошқасига олиб ўтишда, балки шу дарё бўйлаб кўп кунлик сузишларда ҳам қўлланган. Шу муносабат билан Ибн Баттутанинг 1334 йилга оид ахборотлари диққатга молик, у таъкидлайдики, Хоразмдан «ёз кунларида дарёдан кемаларда Термизга сузиб келишди ва бу ердан буғдой ва арпа олиб кетишди. Бу оқим бўйлаб ўн кунлик йўлдир».

Шуниси қизиқки, Хоразмдан Термизгача бўлган қуруқлик йўли Бухоро ва Қарши орқали ўтганда бир ойга яқин вақтни олган. Дарё бўйлаб уни уч баравар тезроқ ўтиш мумкин бўлган, дарё бўйлаб Термиздан Хоразмгача масофа тахминан 600 км.ни ташкил этса, кемалар бир кунда 60 км йўл босган.

Ғолиб ФАЙЗУЛЛА таржимаси

O`tmish haqiqatlari

ХИТОЙ ВА ТУРКИСТОН ЎРТАСИДА

ХИТОЙ БИЛАН ТУРКИСТОН ЎРТАСИДАГИ ОТ САВДОСИ ЧЖАНГ ЧЯННИНГ ФАРҒОНАГА КЕЛИШИ ВА БУ ЕРДА АРҒУМОҚ ОТЛАРНИ КЎРИШИ БИЛАН БОҒЛИҚ. БИНОБАРИН, ШУНДАН ИЛГАРИ ХИТОЙЛАР ФЙДАЛАНГАН ОТЛАР, АСОСАН МЎҒУЛИСТОН ХУДУДИДА ЕТИШТИРИЛГАН ЭДИ. УШБУ ОТЛАР КЕНГ ЯҒРИНЛИ, ОЁҚЛАРИ НИСБАТАН КАЛТАРОҚ, БЎЙИ ПАСТРОҚ БЎЛИБ, НИСБАТАН ТЕЗ ЧОПМАГАН. ЧЖАНГ ЧЯН ФАРҒОНАДА КЎРГАН АРҒУМОҚ ОТЛАР ЭСА ТЕЗЛИКДА ВА УЗОҚҚА ЧОПИШДА МАЗКУР ОТЛАРДАН КАТТА ФАРҚ ҚИЛАДИ. ШУ БОИС ЭЛЧИ АРҒУМОҚЛАРНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УЛАРНИНГ БОҚИШ УСУЛИ БИЛАН ЯХШИ ТАНИШГАН.

ОТ САВДОСИ

Чжанг Чян Чанъанга қайтиб боргандан сўнг У-ди хоқонга арғумоқ отлар ва улар боқиландиган ўсимлик – беда ҳақидаги барча кўрган ва билганларини сўзлаб беради. Хитой хоқони элчининг гапини эшитиб, дарҳол ўз кўшинларини шундай учқур тулпор отлар билан тўла таъминлаб, уларнинг жанговарлигини ошириш режасини туза бошлайди. У-ди арғумоқ отлардан олиб келиш учун бу мамлакатга катта бойлик билан одам юборади. Аммо фарғоналиклар бир, иккита от совға қилиш билан чекланиб, кўп миқдорда от сотишга розилик бермайдилар.

Шундан кейин милоддан аввалги 104 йилда У-ди Фарғонага Ли Гуангли қўмондонлигида катта қўшин юбориб, маҳаллий ҳукуматни арғумоқ отларни беришга мажбур қилмоқчи бўлади. Лекин Фарғонага юборилган қўшин мақсадга эриша олмай, Ўзгандан қайтади. Мағлубиятга кўника олмаган Хитой хоқони бундан ранжийди ва Ли Гуанглини катта қўшин билан иккинчи марта Фарғонага юбориб, уруш қилади. Бу уруш ҳам Хитой хонига кутилган натижани бермайди. Милоддан аввалги 102 йилда юз берган қаттиқ жанглардан сўнг Ли Гуангли, айрим маълумотларга қараганда 14, бошқа маълумотларга кўра, 30 дан ортиқ от билан қайтиб кетишга мажбур бўлади. Шундан бошлаб Хитойда секин-аста зотли отлар пайдо бўла бошлайди.

Милоддан аввалги иккинчи асрдан иккинчи асрнинг ўрталаригача бўлган давр давомида Хитой атрофидаги от боқиландиган жойлар Хун империяси назорати остида бўлганлиги туфайли

отларни импорт қилиш хитойлар учун мураккаб масала эди. Шу боис от нархи баланд бўлган. Ўша замонда битта салт отининг баҳоси 100 тиллага, битта юк ташувчи ёки арава тортадиган отнинг нархи эса энг арзон баҳода ҳисобланганда 5 минг танга бўлган. Айрим даврларда отнинг нархи ниҳоятда баланд бўлганлиги маълум. Чунончи, милоддан аввалги 93 йилда миналадиган битта отнинг нархи 150 минг тангага кўтарилиб кетган экан. От нархи билан ипак мато нархини солиштирганда, арзончилик бўлган йиллар энг арзон от сотиб олиш учун 8, 9 бўлак ипак мато сарфлаш лозим бўлган. Миналадиган от сотиб олиш учун эса камида 200 бўлак ипак мато сарфлаш керак эди.

Ўрта асрларда айниқса, Тан сулоласи даврида айрим ҳудудлар ушбу сулола томонидан эгаллаб олинган эди. Шу боис ўша даврда қадимги Хитойда от нархи анча арзонлашиши кузатилган. Чунончи, битта ўртача отнинг нархи 40, 50 бўлак матога тенг эди. Ипак матога нисбатан от баҳосининг арзонлашиши кейинги бир неча асрлар давомида ҳам кузатилди. Бунинг сабабларидан бири Марказий Осиё халқлари орасида чой ичиш одати кенг тарқалганлиги, иккинчидан, Хитойга борган савдогарлар олиб борилган отларнинг катта бир қисмини чойга алмашганлиги, учинчидан Хитойда чой нархи тобора ошганлиги эди.

Аммо хитойлар билан ўзга халқлар ўртасида савдо алоқаларининг умумий кўлами нуқтаи назаридан қараганда, Хитой учун от савдоси юқори ўринда турган.

Бунинг биринчи сабаби, аҳолиси зич бўлган Хитой ҳудуди чорвага мослашмаганлиги ва хитойлар от боққан ҳолда ҳам уларни кўпайтириш имкониятига

эга бўлмаганлигидир. Бундай имкониятга хитойлар бепоён яйловлар жойлашган Мўғулистон, Тибет, Шарқий Туркистон каби минтақаларни эгаллаб олганларидан кейингина эга бўлишди. Шу туфайли хитойлар учун от ниҳоятда азиз ва қимматбаҳо савдо моли ҳисобланган.

Иккинчидан, ўша замонларда от фақат ҳаракат воситаси бўлибгина қолмасдан, балки тез ҳаракат қилувчи жанговар ҳарбий кучнинг асоси ҳисобланар эди. Шу боис қадим замонлардан қайси давлат ёки халқнинг ҳарбий кучи отлик қўшинлардан иборат бўлса, шулар кучли ҳисобланган. Бу ҳол Хитой билан унинг шимолидаги кўчманчи халқлар ўртасидаги тўқнашувларда кузатилган. Хитойлар ўзларининг отлик рақибларининг ҳужумига қарши курашиш мақсадида бир неча минг километр келадиган шимолий чегаралари бўйлаб баланд деворлар қуришган. Бунинг учун беҳисоб маблағ ва инсон меҳнати сарфланган. Портлатувчи қурулларнинг пайдо бўлишига қадар мазкур деворлар маълум даражада ўз самарасини кўрсатганлиги ҳаммага маълум. Хитойдек нуфузли давлатнинг ҳарбий кучини отлик қўшинлар билан таъминлаш отларнинг сонини кўпайтириб, қариб қолган отларни ёш отга алмаштириб туришни тақозо этарди. Бунинг учун давлат катта ҳажмда маблағ сарфлаб, доимий равишда от сотиб олишга мажбур эди. Айниқса, Даван – ҳозирги Фарғонада етиштирилган «осмон тулпорлари» – арғумоқлар Хитойда машҳур бўлган.

Учинчидан, Хитойнинг ўзида от етиштирилган бўлса ҳам хитойлар учун отда юриш катта обрў ҳисобланарди. Шу сабабли бойлик орттирган ҳар бир киши зотдор от сотиб олишга интиларди.

Хитойга келган элчилар ва карвон эгалари маҳаллий хонларга ва амалдорларга от совға қилишса, уларнинг бу совғалари юксак қадрланган. Албатта, отнинг баҳоси ҳар доим бир хил бўлмаган. Аммо ўртача олганда, еттинчи, саккизинчи асрларда Хитойга олиб келинган ҳар бир отга 40, 50 бўлак (ҳар бир бўлаги 13,5 метрдан) ипак мато алмаштириб олиш мумкин эди.

Ўрта асрларда Хитойга асосан туркий халқлар, жумладан, уйғурлар ва тибетликлар от олиб бориб сотишган. Улар бир боришда камида 3–4 минг отни ҳайдаб кетишган. 735 йилда турклар Хитойга 15 минг от олиб бориб сотганлиги маълум. Шунда ушбу отлар эвазига тўлаш учун мамлакатдаги мавжуд ипак матолар етмай қолган эди. 830 йилда уйғурлар томонидан Хитойга сотилган отлар эвазига ҳукумат 230 минг бўлак ипак мато тўлаган. Айрим йилларда сотиб олинган отларга тўлаш учун ипак матолар етмай қолиб, қарзга ботиш ҳоллари ҳам тез-тез учраб турган. 780 йилга келиб, Тан сулоласининг уйғурларга қарзининг умумий миқдори 1,08 миллион ипак матони ташкил қилган. Шундан кейин Тан сулоласи ушбу қарзнинг бир қисми учун 100 минг лян (мисқол, 1 лян 37,3 граммга тўғри келади) олтин тўлаган. Ушбу рақамлар фақат давлатлараро от савдосига тааллуқли эди. Шу тарзда сотиб олинган отларнинг ҳаммаси деярли ҳарбий мақсадлар учун ишлатилган.

Бу борада шуни айтиб ўтиш жоизки, Хитойга экспорт қилинган отларнинг сони кўпайиш билан бирга Марказий Осиёдан олиб борилган эгар-жабдуғларнинг миқдори ҳам ошиб борган.

Аблат ХЎЖАЕВ,
тарих фанлари доктори

Jahon adabiyoti

ЯШПАЛ
(Ҳиндистон)

Бир пайтлар Куллуга кетаётиб, олис тоғлар бағридан паноҳ топган Манди қишлоғига йўл-йўлакай кўниб ўтгандим. Қишлоқ томон кетаётиб, йўл четида хаёлчан ўтирган тоғлик аёлга кўзим тушди. Унинг олдида, ерда ўрик тўла симтўр сават турарди. Тоғликлар оdatига кўра, бу аёл ҳам ўз ҳовлиси ё томорқасида пишган меваларни териб, йўловчиларга пуллаш мақсадида ўтирган бўлиши керак. Саватдаги ўриклар сархил ва чиройли эди.

МУМДИДА АЁЛ

РУСТАМ ЖАББОРОВ таржимаси

Унинг ёнидан ўтиб кетарканман, аёл мендан кўз узмасдан бузилган панжобий лаҳжада сўради:

– Жаноб, сиз Лаҳорданмисиз?

Чамаси, у менинг костюмидан шунақа хулоса чиқарган бўлса керак. Бўлмаса у мени қаердан танийди. Бироз таажжуб билан бош ирғадим.

– Унда сиз Парас Рамни танисангиз керак? – аёлнинг кўзларида умид ва қувонч учқунлари порлади.

– Парас Рам? Ким у Парас Рам? – сўрадим саволни унчалик тушунмай.

– Парас Рам-чи? Ҳалиги пудратчи Парас Рам! – шоша-пиша илова қилди аёл.

Ҳамон ҳеч нарсани тушунолмай турардим.

– Пудратчи Парас Рам деганингиз ким бўлди экан?

Аёл мен келган тарафга бармоғини ниқтаб, тушунтирган бўлди:

– Анави иккита кўприкни кўряпсизми? Ушани курган-да!

– Йўқ, мен сиз айтган Парас Рамни танимаيمان, – жавоб қайтардим ва дафъатан кўшиб кўйдим. – Тинчликми, нима гап ўзи?

– Эҳ, Лаҳорда яшаб туриб, Парас Рамни танимасангиз, – ҳафсаласи пир бўлди аёлнинг. – Ахир, уям сизга ўхшаган лаҳорлик-ку! Парас Рам-чи?

Унинг ночор қиёфасидан ичим ачишди:

– Лаҳорнинг қайси тумани, қайси кўчасида туради?

У оғир хўрсиниб, бироз жим қолди, кейин ёноқларини кафти билан сийпа-лаб, ерга тикилди:

– У ҳеч қанақа туманда ёки кўчада эмас, Лаҳор шаҳрида туради. Сиз эса, лаҳорлик бўла туриб, уни танимасангиз...

Нима ҳам дердим. Ҳар қалай, бу содда, бечораҳол аёлнинг бунчалик гўллигидан кулишга қобил эмасдим. Мен унга Лаҳор жуда катта шаҳар эканлигини, у ерда камида икки юз минг киши яшашини тушунтиришга ҳаракат қилдим. У ерда ҳатто бир даҳада яшовчилар ҳам бир-бирини тузукроқ танимади. Масалан, мен Хира Манди туманида турардим. Бордию, ўша Парас Рам дегани Мажангда яшаса, орамизда уч милдан кўпроқ масофа бўлади. Қисқаси, икковимиз ҳам лаҳорлик бўлсак-да, бир-биримизни яхши танимаслигимиз мумкин.

Бироқ унга барибир ҳеч нарсани уқтиролмадим. Унинг кўзлари маъюсланди, улардаги қувонч учқунлари сўнди. У яна кўллари билан ёноқларини артиб, аранг эшитиладиган овозда деди:

– У Лаҳорда яшайди, баланд бўйли. Келишган... Қарашлари мулойим, сиздан кўра ёшроқ, жигарранг пиджак ва ипак турбан кийиб юради. Айтдим-ку, сизга у Лаҳорда туради, деб.

– Йўқ, танимас эканман, – фақат шу гапни айта олардим, холос. Кейин унинг ёнига чўкканча саватдан рўмолчамга энг сара ўрикларни тера бошладим. Жим қолдик. Кейин эҳтиёткорлик билан ундан сўрадим:

– Унда... нима ишингиз бор эди?

У яна бир карра хўрсиниб жавоб қайтарди:

– У бу ерда ишлаб, кўприк қуриб кетганидан бери орадан беш йил ўтди. У кетадиган вақт бўлганди. Мен ундан қолишни ўтиниб сўрадим. Шунда у менга айтдики, сен хавотирланма, мен тезда, тезда қайтиб келаман... Аммо қайтмади. Айтинг-чи, бу ердан Лаҳоргача узоқми?

– Жуда узоқ.

Унинг кўзлари ёшланди. Бошини сийналари устига эгиб, пичирлади:

– У нима учун қайтмадидекин? Қачондир қайтармикин ўзи? Мен ўшандан бери... Мана... мана шу ерда ўтириб, унинг йўлига кўз тутаман. Бутун иш-кучим шундан иборат. Шу пайтгача иккита лаҳорлик келиб кетди. Аммо у келмади. Мана, беш йилдирики...

Шу пайт ёнимизга тўрт-беш ёшлардаги кичкина қизча югуриб келди. Онасининг ёнидаги бегона эркадан бироз хавфсирадими, юзини онасининг елкасига босди.

– Қизингизми? – сўрадим.

У бош ирғади. Кейин қизчанинг бошини силаб, айтди:

– Уям менга ўхшаб, беш йилдирики, отасини кутади. Кўрса, танимаса ҳам керак. Қаердан ҳам танисин?

Она-болага тикилганча, ўйга толдим. Шоирлар, айрилиқ муҳаббатга қувват беради, мунтазам учрашувлар эса уни ўлдирди, дейишади. Наҳотки, бу аёл муҳаббатини тамомла йўқотишни истаса?.. Дарвоқе, севги ҳеч қандай сарҳадни тан олмайди. Аммо бу қадар соддадиллик! Ахир, бу ўз-ўзини қурбон қилишнинг бир кўриниши эмасмикин?»

– Буларингиз қанчадан? – саватдаги ўрикка имо қилдим.

– Олаверинг, сиздан пул олмайман. Ахир, сиз лаҳорликсиз-ку!

У ўз саватидаги энг сархил мевалар билан рўмолчамни тўлғади. Мендан пул олмаслигини тушундим... Унинг ғамгин чехраси хотирамда шу қадар мустаҳкам муҳрланиб қолганки, мана, ҳозир уни аққол кўриб ўтирирман.

Оғир ҳислар қуршовида ўрнимдан турдим. Йўлимда давом этишим керак эди. Менинг ҳамма юкларим ортилган хачир анча илгарилар кетганди. Хайрлашаётиб, қизалоқнинг қўлчасига ярим рупиялик танга тутқаздим. Аёл аввалига бош чайқади, кейин менинг ҳисларимни тушундими, индамай қолаверди.

Улар билан хайрлашиб, мен боришим керак бўлган қишлоққа етиб келдим. Шу ерда, чоғроққина бир ҳовлида тунаб қолдим. Тун билан кўзлари йўлга термилиб ўтирган ожизанинг қиёфаси кўз олдимдан кетмади. Назаримда унинг бутун ҳаёти ана шу кутиш билан кечадигандек эди.

Эрталаб тонг отиши билан мен сайрга отландим. Оёқларим мени ўша томонга, кеча аёлни учратиб қолган жойга судради. Катта йўлга бурилишим билан кечаги жойдан сал нарида, далада ҳалиги аёл экинларни ўтаб юрарди. Қадам товушларидан сергакланиб, қаддини ростлади, кафтини пешанасига тираб, мен томонга тикилди. Сездимки, аёлнинг қалбидаги севимли кишининг қайтишига бўлган заифгина умид шуъласи яна ёлқинлана бошлаганди.

Мени танидими, юзларига синиқ табассум ёйилди. Белкуракни бир четга итқитиб, менга қараб хитоб этди:

– Нима, сиз Лаҳорга жўнаб кетяпсизми?

– Йўқ, шунчаки сайрга чиқувдим, – дедим унга яқинлашиб, – бу ерда Парас Рам қанча пайт турганди?

– Саккиз ой... Кетаётиб, менга албатта, қайтиб келишини айтувди. Лекин дараги бўлмади. Қачон келишини фақат Худо билади. Қизчаси ҳам катта бўлиб қолди...

– Нега сиз у билан Лаҳорга кетмадингиз? – сўрадим мен.

У юзини елкасига ишқаб, қашиган бўлди:

– Мен ўзим бормадим. У мени бирга олиб кетмоқчи эди. Лекин қаранг, ўзингиз кўриб турибсиз, бу ерда шунча ер, ўрикзор, анави ерда қанча олма, нашвати, ёнғоқлар ўсиб ётибди. Уларни ташлаб кетиб бўлмаса! Анча илгари кичкиналимда холам мени ҳув анави, пастдаги қишлоғига опкетганди. Бу ердан жудаям олисда, ўзиям қирқ чақирим чиқар. У ерда

ҳеч нарса, баланд тоғлар, зилол булоқлар ҳам, дарё ҳам, дарахтлар ҳам йўқ, тап-тақир саҳронинг ўзи. Мен у ерда безгакка чалиндим. Кейин амаким бориб олиб келди. Ишонасизми, уйга қайтаётиб, тузалаётганимни сездим. Уйга кириб келган пайтимда эса соппа-соғ эдим. Ўшандан кейин ҳеч қаёққа чиққаним йўқ. Лаҳор эса биринчидан жуда узоқда. Кейин эшитишимча, у ерда одамлар тез-тез оғриб туришаркан. Мен Парас Рамдан хавотирдаман. У ёқларда қандай яшайптикин? Тўғри, бизда ҳам, иссиқ жон, касал бўп туришади. Лекин тез тузалишади. – Бироз жим қолиб, сўради. – Лаҳорда ҳам яхши табиб борми?

– Нега бўлмас экан, бор!

– Яхши, – аёл ҳорғин тин олди.

– Қизиқ, – тилим учида турган саволни беришга журъат топдим. – Парас Рам келмасидан аввал турмушга чиқмаганмисиз?

– Чиққанман, – дея жавоб қайтаришга тушди. – Анча йил илгари. Эрим мени ўзи билан Таху қишлоғига олиб кетганди. У ер менга ёқмади. Кейин эримнинг иккинчи хотини кун бермасди. Ахийри бу хўрликларга чидолмай яна уйимга қайтдим. Эрим аввалига мендан хабар олиб турди. Уч йил ўтиб, қазо қилди. Кейин онам билан шу ерда яшаб қолдим... Мен Парас Рамга ҳамisha айтардим: «Кетманг, сизга нима керак бўлса, бу ерда ҳаммаси бор, ер-сув, ҳовли-жой, оила...» У эса: «Мен албатта, келман» деганча, қайтмади. Беш йил ўтди, беш йил-а? Қутавериб, кўзларим тешилаёзди. Икки йил илгари онам дунёдан ўтди.

Орадан икки кун ўтиб, яна аёлнинг ёнига бордим. У ҳамон даласини ўтоқ қилишдан бўшамасди. Қанақадир кўшиқни хиргойи қилаётганини эшитиб қолдим. Мен анча пайт узоқдан уни кузатиб турдим. Эҳтимол, у ўзининг бахтли дамларини хотирлаб, айрилиқ ҳақида куйлаётгандир? Нима бўлса ҳам, мен унга халал беришни истамай ортимга қайтдим.

Мен бир ҳафта Мандида қолиб кетдим. Куллуга жўнаб кетишдан аввал охирги марта танишимни бориб кўргим келди. У ҳамон ўша ғамгин қиёфада даласида меҳнат қиларди. Қизча эса онаси юлган ўтларни офтобга ёйиб қуритиш учун уват бошига опчиқиб ташларди.

Унга яқин бориб, айтдим:

– Бугун жўнаб кетяпман.

– Лаҳоргами? – аёл туйқусдан жонланди, яна тим қора кўзлари умид билан чақнади.

– Ҳа, – дедим мен. – Аввал Кулуга бораман, у ердан Лаҳорга жўнайман.

Унинг боши эгилди, овози хиёл уятчанлик тусини олди.

– Мендан Парас Рамга салом етказиб қўйинг, эртаю кеч йўлидан кўз узмаслигимни, то тирик эканман, уни кутиб яшашимни айтинг. Беш йилдан бери умид узмаганимни ва узмаслигимни ҳам айтинг. Яна айтингки, қизчаси ҳам унинг йўлига интизор. Илтимос, шу гапларимни бориб етказишга ваъда беринг.

– Албатта, етказаман, – дедим мен. У қизчасини эркалаб, мени кўрсатди:

– Қара, мана бу амакинг дадангнинг олдида кетяпти. Қани, бир таъзим қилчи, у албатта, саломимизни дадангга етказди.

– Бўпти, бўпти, – дея улардан тезроқ узоқлашишга уриндим.

Кетиб борарканман, ортимга ўгирилишга куч тополмасдим. Назаримда, аёл то мени кўздан йўқотгунча сўнги умидлари билан изимдан термилиб қоладигандек эди. Негадир юрагимда бир оғриқ уйғонди. Ўша пайтда нима ҳақда ўйлаганимни билмайман. Ичимда Парас Рамни сўқдимми, шўрлик аёлга ачиндимми, ё уни севгилисидан қизгандимми... билолмадим.

Uslubiy yig'in

Бугун бутун дунёда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, аҳолига сифатли маҳсулотлар етказиб бериш масаласи долзарб вазифалардан бирига айланган. Шундан келиб чиққан ҳолда соҳага илғор тажрибалар кириб келмоқда. Хусусан, миллий армиямизда ҳам шахсий таркибнинг овқатланишини ташкил этиш бўйича аутсорсинг хизматларини кўрсатиш тартиби жорий этилган.

Аутсорсинг хизмати фаолияти таҳлил қилинди

Тошкент вилоятида жойлашган ҳарбий қисмларнинг бирида Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарори,

мудофаа вазирининг буйруқ ва таълиқларини жойлардаги аутсорсинг ташкилотларига етказиш, ташки-

лотларнинг ўтган давр мобайнидаги фаолиятини таҳлил қилиш бўйича ўқув-услубий йиғин ўтказилди.

Унда ҳарбий округлар қўшинлари қўмондонларининг ҳамда ҳарбий қисм ва муассаса бошлиқларининг моддий таъминот бўйича ўринбосарлари, озиқ-овқат таъминоти хизмати бошлиқлари, аутсорсинг ташкилотлари раҳбарлари иштирок этди.

Сўзга чиққанлар соҳадаги муҳим масалаларга тўхталиб ўтар экан, барчани аутсорсинг тизими имкониятларидан кенгроқ фойдаланишга, самарадорликка эришишга, пировардида эса ҳарбий хизматчиларни янада сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга чорлади. Шунингдек, жойларда кузатилаётган ҳолатлар атрофлича таҳлил қилинди.

Ўқув-услубий йиғин давомида аутсорсинг хизмати бўйича кўргазмалар машғулотлар ҳам ўтказилди.

И. ҚҶЧҚОРОВ

Ochiq eshiklar kuni

Ўзбекистон Республикаси мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти тизимидаги муассасаларда фуқаролар, айниқса, ёшлар онгида ташкилот фаолияти ва унинг имкониятлари ҳақидаги тасаввурни шакллантириш мақсадида «Ватанпарвар» – менинг танловим!» шиори остида очиқ эшиклар куни тадбирлари бўлиб ўтмоқда.

Кўтаринки кайфият ва унутилмас таассурот

Ташкилотнинг Бухоро вилояти кенгаши тасарруфидаги Бухоро шаҳри 2-ўқув спорт-техника клубида фахрийлар, спортчилар ҳамда давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, умумтаълим мактаблари ўқувчилари ва ўқитувчилари, «Ватанпарвар» ташкилоти ўқув муассасаларида таҳсил олаётган тингловчилар, муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган ёшлар

иштирокида ана шундай тадбирларнинг навбатдагиси ўтказилди.

«Ватанпарвар» ташкилоти вилоят кенгаши раиси Рустам Баёзов йиғилганларга ташкилот томонидан аҳоли, айниқса, ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, улар орасида спортнинг техник ва амалий турларини оммалаштириш, техник касб мутахассисларини тай-

ёрлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар, ушбу йўналишларда йўлга қўйилаётган янгича тизимлар ва эришилаётган ютуқлар тўғрисида маълумотлар берди.

Сўнгра Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округга қарашли ҳарбий қисм ва «Ватанпарвар» ташкилоти Бухоро вилояти кенгаши ўртасида имзоланган ҳамкорлик меморандумига мувофиқ, ташкилот базасидаги автомобилотранспорт ҳайдовчиларини тайёрлаш ўқув курсида «ВС» тоифада таҳсил олаётган 50 нафар аскарга «Ватанпарвар» ташкилоти аъзолиги гувоҳномалари тантанали равишда топширилди.

Ёшлар фестивалига айланиб кетган ушбу тадбир давомида ташриф буюрувчиларда, айниқса, ёшларда ўқув бинолари, автодром, автомобилотранспорт ҳайдовчиларини тайёрлаш курсларининг замонавий синфхоналари, тренажёрлар, кутубхона, ўқув автомобиллари

ва спорт секциялари кўргазмалари катта таассурот қолдирди.

Тадбирда «Баркамол авлод» болалар маркази ҳузуридаги «Феруза» рақс ансамбли ва ҳарбий оркестр томонидан ижро этилган куй-қўшиқлар меҳмонларга кўтаринки кайфият улашди.

«Ватанпарвар» ташкилотининг спорт мотоцикллари, автомобиллари ва велосипедлари, картинг, багги ҳамда моделизм спортининг кўргазмалари намойишлари тадбирнинг янада жозибали ўтишига хизмат қилди.

Тадбирнинг самараси ва мазмуни шунда бўлдики, яқинда «Ватанпарвар» ташкилоти фаолияти ва унинг имкониятлари билан яқиндан танишган ёшларнинг аксарияти ташкилот аъзоси бўлиш истагини билдирдилар.

«Ватанпарвар» ташкилоти матбуот хизмати

Nazm bo'stoni

Энг гўзал шеър шубҳасиз, она Ватанга бахшида этилган шеърдир. Бундан ортиқ, бундан латиф, бундан-да тароватли шеър бўлмайди дунёда. Ёрга бўлган ишқ эҳтимол қачондир сўниши мумкин. Аммо юртга бўлган муҳаббат мангудир. У бутун умр давомида инсон томирида мавжланади, тоза нафас бўлиб кўксига сингади.

Ўзбекистон халқ шоири Сирожиддин Саййиднинг она диёримизга бағишланган шеърларида ана шундай мангу севги ва бетакрор ҳароратни ҳис этиш мумкин.

Ватан бўлмас Ватандан ташқарида

Шу кунлар газами

Ватанга эътиқодинг ҳам шу кунларда билингайдир,
Садоқат ҳам, саботинг ҳам шу кунларда билингайдир.

Ватан сидқу вафо истар, ким ул — сайру сафо истар?
Сиегинг не, сифотинг ҳам — шу кунларда билингайдир.

Элинг бошига иш тушмиш, мисоли ёзда қиш тушмиш,
Сиротинг, пулсиротинг ҳам шу кунларда билингайдир.

Жаҳонда дўстларинг бисёр, элингдан қолмасин зинҳор,
Надир чин дўсти ёринг ҳам — шу кунларда билингайдир.

Элинг не бўлса шулдирсан, элингдан қўймасин зинҳор,
Билингей фикру ёдинг ҳам, шу кунларда билингайдир.

Ўғил ҳам қизларинг ширин, улар ширин — умр ширин,
Асал қанду наботинг ҳам шу кунларда билингайдир.

Сенга шундоқ чаман бермиш, гурур отли саман бермиш,
Надир зурёту зотинг ҳам, шу кунларда билингайдир.

Гўзалдир асли Халлоқнинг, гўзал тут хулқу ахлоқинг,
Ёмон ҳам, яхши отинг ҳам шу кунларда билингайдир.

На мудроқсан, на бедорсан, эшит такрор-такрор сан:
Имонинг, эътиқодинг ҳам шу кунларда билингайдир.

Аё шоир, элинг айтар: балони сўз билан қайтар,
Надир шеъру баётинг ҳам — шу кунларда билингайдир.

Ватан — шавкатли давронинг, Худо бўлсин ниғаҳбонинг,
Ҳаётинг ҳам, нажотинг ҳам шу кунларда билингайдир!

* * *

Чамандирсан чамандан ташқарида,
Чаманлар бари сандан ташқарида.

Менинг жонимсан, эй сарви дилоро,
Менинг жоним бадандан ташқарида.

Лабу холу хатинг берким, на топғум
Юриб бу анжумандан ташқарида?

Муҳаббат жон билан кўнғил фанидир,
Надир ҳолинг бу фандан ташқарида?

Ниҳол эк эзгулик боғига, инсон,
Юрибсан то кафандан ташқарида.

Ўзингдан ичкари кир, дилга киргил,
На бордир жон ва тандан ташқарида?

Ватан ичра сафарлар айла, эй дил,
Ватан бўлмас Ватандан ташқарида.

Ватанни англами

Шабнам-шабнам тонларда
жайронларга айланган,
Онанг сувлар сепганда
райҳонларга айланган,
Бир кечада соғинчинг
осмонларга айланган,
Соғинчларингдай зангор
осмонлари Ватандир.

Дерлар ҳусну малоҳат
вафо қилмас, арир у.
Сен ёр десанг, тушдаги
Лайлоларга арзир у,
Ҳарирдан ҳам ҳариру
паридан ҳам парирў,
Сойларга соя солган
мижгонлари Ватандир.

Бешикларда ўйнаган
оппоқ-оппоқ қўлчалар,
Кўзмунчоққа сўйлаган
кўзмунчоқдай кўзчалар,
Очилган гул-ғунчалар,
қанду асал кулчалар,
Момоларинг тўй қилган
айвонлари Ватандир.

Отанг солган уйлар бу —
синчлари — бардошларга,
Токлари ўхшаб кетар
мўйсафид элдошларга,
Томлар узра чўзилиб
кўклар, ой, қуёшларга
Узум узатиб турган
нарвонлари Ватандир.

Бир йигитга оламда
ҳам ёру ҳам ор керак,
Номуси баланд эрга
на сўз, на гуфтор керак,
Фарзандлари улғайса
шерюрак, арслонюрак,
Элинг ҳар они, давру
давронлари Ватандир.

Оллоҳ ўзи бугдойинг —
тиллоларга еткизгай,
Қабоғининг остидан
балоларни кеткизгай.
Оқсарою Кўксарой
дунёларга еткизгай,
Ор-номусдан яралган
кўрғонлари Ватандир.

Ватан десам...

Бу диёрнинг айвонлари нурга талош,
Бу диёрнинг кайвониси ою қуёш.
Ватан десам кўзимда ёш, юзимда ёш,
Кўзга суртай нонларини, нонларини.

Тирикликнинг заҳматлари, тақдирлари,
Ҳаётининг бор ҳикмат ҳам тадбирлари,
Эй, онаминг тупроққина тандирлари,
Иситгансиз жонларини, жонларини.

Ким Ватанни зар тўнига енг этмишдир,
Ким бағрини осмонлардай кенг этмишдир.
Яратганнинг ўзи бугун тенг этмишдир
Асрларга онларини, онларини.

Бир суворий келмоқдадир — Бобурми ё?
Ҳиротми ё, Ҳиндистонми ёки Кўнё,
Кўриб келди, бундан сўнг ҳам кўрсин дунё
Султонлари, хонларини, хонларини.

Бу диёрнинг айвонлари нурга талош,
Бу диёрнинг кайвониси ою қуёш,
Ватан десам кўзимда ёш, юзимда ёш,
Кўзга суртай нонларини, нонларини.

Нечун ўтмоқ ҳасад экиб умрларга,
Дилни ўраб ғараз, риё — кўмирларга?
Ҳавас қилиб яшанг улуғ Темурларга,
Эл билгайдир шонларини, шонларини.

Шали

Шафоат Раҳматулло Термизийга

Менинг муҳаббатим — тупроғимдадир,
Тупроқ кўчмас бўлур, мен ҳам кўчмайман.
Бир жуфт қалдирғочим қароғимдадир,
Улар учиб юрар, мен-чи, учмайман.

Асли мушкул ишга мен кўнғил қўйдим,
Умримни гоҳ хаёл, гоҳ тушга иўйдим.
Сўз ичра кўкариб, сўз ичра куйдим,
Ўздан кечдим, лекин сўздан кечмайман.

Ёшлик ўтди-кетди — ул оппоқ тулпор,
Ундан қирлар аро қолмиш оқ ғубор.
Юзларинг лолага ўхшарди, эй ёр,
Гулгун шаробингдан энди ичмайман.

Гарчи хасдан баланд, касдан камдирман,
Дўстим, сенга ёндош қувонч, ғамдирман.
Термизий бободан қолган шамдирман,
Минг йил пуфласанг ҳам асло ўчмайман.

Turmush chorraxasi

Зебо оғриқлар босилганидан сўнг ён-атрофга назар ташлади. Ёнидаги каравотда ўрта ёшлардаги аёл шифтга қараб хаёл суриб ётарди. Туришга ҳаракат қилиб, бир-икки қимирлаб кўрди, танаси гўё уч-тўрт кун шаррос куйган ёмғирда ивиган наматдек зил-замбил эди. Каравотнинг ғичирлашидан ҳамхонасининг хаёли бўлинди.

– Аҳволингиз яхшими? – овозидан унинг ҳоли Зебоникидан тузукроқ эди.
– Раҳмат, негача ўрнимдан туролмаяман.
– Ҳечқиси йўқ, бу ўткинчи ҳолат, бир неча кундан кейин отдай бўлиб кетасиз!
– Болам...
– Ҳозир олиб келишади, хавотир олманг!
– Опа, қизми-ўғилми, билмайсизми?
– Вой, ҳали билмайсизми, – ҳамхона аёл кулгидан ўзини туриб тура олмади, – ўзиям жонингиз ширин экан, бечора болани қийнаб қўйибсиз.
Ҳамхонасининг юзидаги ҳолат меҳрми, ачинишми, билолмади. Лекин шу пайтгача бир гапи икки бўлмаётган эрка қизга унинг гаплари ёқмаган бўлса-да, ўзини босди.
– Ўғилми, қизми? – энди унинг овози бироз баландроқ чиқди.
– Ақлли аёллар қиладиган ишни қилибсиз, энди буюғига кўнгилини хотиржам қилиб ётаверасиз, – суҳбатдошининг сўзларидан унга ҳавас қилаётганини сизди.
– Нега унақа деяпсиз? – энди Зебо фарзандини ҳам, оғриқларини ҳам унутиб, аёлга қизиқсиниб қаради.
– Бу деганим, ақлли аёллар аввал дастёр туғишади, деганим-да! Мана, мен 14 йилдан бери ўзимга ўзим дастёрман, уч ўғлим бор, унинг устига ол кулим деб тўртинчиси ҳам...
– Ўғилми? Қандай яхши, яхши-ку, опа! Мен ҳам биринчисининг ўғил бўлишини жуда-жуда хоҳлагандим.
– Пешона-да. Кимдир ўғил кўради, яна кимдир қиз... Кечирасиз, исмингиз нима эди?
– Зебо.
– Меники Соҳиба.
Соҳиба бироз иккиланган турди-да, кейин кутилмаганда шундай деди:
– Келинг, унда алмашамиз?
– Нимани?
– Болаларни-да, менинг ўғлим сизга, сизнинг қизингиз эса менга, бўладими?
Зебо ҳали бирор марта ҳам кўрмаган қизалоғини худди ҳозир олиб қўйишга ётгандай кўриб кетди.
– Йўқ... йўғ-ей, қўйинг, опа, майли қиз бўлсам.
– Келинг, йўқ деманг, жон синглим, қийматли опа-сингил бўлиб кетамиз, – Соҳиба энди чинакамига ялинишга тушди. – Ҳали ёшсиз, ўғил-қизларни кетма-кет туғиб олаверасиз. Йўқ деманг, бу сирни иккаламиздан бошқа ҳеч ким билмайди, бутун умр хизматингизда бўламан...
Аёлнинг охириги сўзлари оғзидан қолди.
Зебо ёпинчиқни бошигача торти-да, терс ўгирилиб ётиб олди. Кўзларини юмар экан, ғудранди:
– Қайданам гапирдим, елимдай ёпишди-қўйди.
Соҳиба шу кунни тонггача йиғлаб чиқди. Бир йиғлайди, бир тинади. Ўзи билан ўзи гаплашади.

– Ўзи туғмоқчи эмасдим, хўжайиним қиз фарзандимиз ҳам бўлиши керак, деганига «қизим йўқ», деб кўнгли ўксимасин дебман. Савил қолгур, ультратовушдаги ҳамшира ҳам, қизга ўхшайди, опа, деб юрагимга ўт ташлади. Майли, қиз бўлса туға қолай, дебман...

Зебо бу сўзларни эшитиб ётсам, чурқ этиб оғиз очмади.

Уни эшитган сари Соҳибанинг алами ошди.

– Ҳали кўрасиз, тўртта ўғлимнинг орқасидан маликадай қизлар эргашиб келади. Кибрининг ҳавосида учиб юрганлар ҳам, «менинг қизимни келин қилинг, эгачи, ўғилларингизни ҳавас қилдик», дея остонамга ўзлари бош уриб келишади. Шунда саралаб-саралаб, ой деса ойдек, кун деса кундек, қош-кўзлари попуқдек, сўзлаганда сўзларидан бол томадиганини, бировнинг кўнглига озор бериб қўйишдан орқаладиганини келин қиламан, ҳа-аа...
Эртасига Соҳибага уйга қайтиш учун жавоб беришди. Қайтиш олдидан Зебо билан қуюқ хайрлашди.

Ҳақиқатан ҳам Зебонинг жони шириниди, қизалоғи Раъно олти ёшга тўлгунча ҳам бошқа туғиш ҳақида ўйламади. Раъно мактабга чиқиш арафасида у яна қиз фарзандли бўлди. Унга Барно деб исм қўйишди.

Барно билан уларига бир олам қувончу шодлик келди. Чақалоқ ифорини соғинган кўнгилар тонгги шудринга тўйган ғунчадек масрур эдилар. Қизалоқ улар гўё ой сайин эмас, кун сайин ўсгандай эди. Беш ойлик бўлмай, «бум-бум» деб товуш чиқара бошлаган Барнога қараб, ота-онасининг боши кўкка етди. Зебо қизалоғининг қилиқларига қараб тўймас, ҳар бирини бир яхшиликка йўяр эди.

– Вой, дадаси, қаранг, яна «бум-бум», деди, кейинги фарзандимиз албатта, ўғил бўлади, мана мени айтди дейсиз, – дея қувонарди. Диёрбек ҳам сиртида билдирмаса-да, ич-ичидан хотинининг гапини тасдиқларди. Шу кунлардан бошлаб, у бозорга ёки дўконга йўли тушса, машинача кўтариб келишни қанда қилмайдиган бўлди.

Барно уларнинг қувончи эди. Барно уч ёшга тўлиб-тўлмай, хонадонга яна янги меҳмон таширф буюрди. Шунча орзу-умидлардан сўнг у ҳам қизалоқ эди. Кечагина яйраб-яшнаб юрган, бугун эса бирданига совуқ урган лоладай сўлиб қолган келинига қараб қайнонасининг юраги эзилиб кетди. Ўзини оутдими, келинига далда бердими, «ҳали у қизларимизнинг аълоси бўлади», деб яхши ният билан чақалоққа Аъло деб исм қўйди. Ойлар ўтаверди. Аълохон катта бўлаверди. Лекин қизгина эмаласа-да, «буб-бум», деса-да, машиналарни уриб отса-да, ҳеч кимнинг у билан иши бўлмади.

Зебо чекинмади. «Мен, албатта, ўғил туғишим керак» – бу унинг қайсарлигимиди ёки қатъий қароримиди, эрининг қаршиликлари ҳам унга тўсиқ бўлолмади. Ҳеч қандай тиббий кўриқдан ҳам ўтмади. Ҳомиладорман, деб эркалик ҳам қилмади. Зебонинг ой-куни яқинлашганида, Аъло ҳали икки ёшга ҳам тўлмаган эди...

– Эгачи, ҳой, эгачи, уйдасизми? – эндигина охириги нонни узай деб турган Зебо айвон тарафга қараб, овоз берди.

– Робия, ҳой, Робия, эшикка қара, қизим!

– Ойи, меҳмонлар.

– Кел, қизим, саватни кўтар, яна дастёрмиш булар, айтиб турмаса, бир иш қилишни билишмайди. У кенжа-тойига танбеҳ бераётганда меҳмонлар ҳовли ўртасига келиб бўлишган эди.

– Вой, ассалому алайкум, хуш келибсизлар!

ТАҚДИРИ АЗАЛ

либсизлар! – Зебо енг учиди қўл узатар экан, хижолатдан ўзини оқлашга тушди. – Қизлар ўқишдан биров ҳаялланмади-да, кутай десам хамир тоғорадан тошай дебди. Қани, ичкарига киринглар. Тортинманг, эгачи, сиз ҳам киринг, – у аёлларни меҳмонхонага бошлар экан, ичкари уйга овоз берди:

– Ая, меҳмонлар келишди.

Нимқоронғи уйда ҳам кўзойнак тақмай дўппига гул чертаётган Ҳалима холанинг чиройи очилди. Шошиб ўрнидан туриб, меҳмонларнинг истиқболига чиқди.

– Вой, жоним тасаддук, келинлар, меҳмон атои Худо, бош устига, қани, тўрга чиқинглар.

– Қизим, чойга қаранг!

Ҳалима ҳола келинига ним табассум билан қаради, шу аснода Зебога иягидаги тандир четидан теккан қорақуя изларини артинг, дегандек им қоқишга ҳам улгурди.

– Хуш кўрдик, айланайлар! Хуш кўрдик! Ризқларинг улуг экан. Аллоҳ доимо улуг қилсин! Қаранглар, иссиққина нон пишишига кириб келдиларинг-а. Илоё қадамларинг ҳам қутлуғ бўлсин!

– Ассалому алайкум, – эшикдан Робия кўринди.

– Ҳа, баракалла, кела қолинг, онам, – Ҳалима ҳола барча набираларини онам деб эркалайди.

– Кенжатай набирам Робияхон! Ҳалима ҳола набирасининг қўлидан нонларни олар экан, уни меҳмонларга таништирди.

Шу кунни пиёлага қуйилган чойлар совида ҳамки, гап гапга қовушмади...

– Майли, бизга рухсат, холапошша, яна келармиз, – деди аёллардан бири.

– Майли, майли, бош устига. Эшигимиз сизлар учун ҳамиша очиқ, – Ҳалима ҳола очиқ чеҳра билан меҳмонларга юзланди.

Қизи бор уй – карвонсарой, ҳар ўтган бир кириб ўтади. Хола бундай келди-кетдиларга ўрганиб қолгани сабаб меҳмонларни ўтиришга қистамади.

Совчилар кўча бошига етгач, улар орасидаги қотмароғи, тўлароғига ниш қадай кетди.

– Шу эшикка бор, деса келаверибсиз-да, келиноий?

– Вой, мен нима қилдим? – тўлароқ аёл ҳайрон бўлиб шеригига тикилди.

– Мундоқ таг-тугини суриштирмайсизми? Ордона қолсин, бўлмайди. Қизчил экан, эртага уям онасига ўхшаб қатор қилиб қиз туғиб беради, кўмилиб ўтираверасиз...

Дам олиш кунни бозордан қайтаётган Зебо кунча кеча уйларига келган совчиларнинг қўшни уйдан чиқиб кетишаётганига кўзи тушди. Ичига ўт тушгандай, юраги ўйноқлаб кетди. Уйга қандай кирди, билмади.

– Ая! – ҳовлига кира сола қайнонасини чақирди.

– Ҳа, қизим, тинчликми?

– Кечаги совчиларни қўшнимиз-никидан чиқиб кетаётганини кўрдим,

– деди ранги оқариб.

– Нима қилибди, қўшники-даям қиз бор, болам!

– Лекин...

– Мен ўша куниеқ уларнинг бошқа келмасликларини сезгандим. Дикқат бўлманг, Аллоҳим ҳар бир нарсани жуфти билан яратиб қўйибди, болам, тақдир битган кун қизларимиз ҳам ўз тенгиларини топиб кетишади.

Зебонинг кўзларидан ёш думалади.

– Бу биринчисимас-да, ая! Нега? – у бир нуқтага тикилганича узоқ ўтирди. Кун ҳам ботди. Қизлар кечки дастурхонни ёзаётган пайтгина ўзига келди

ва хаста овоз билан сўради:

– Ая, анави опанинг уйи қайси маҳаллада эди?

– Қайси опа?

– Анави-чи, Раъно туғилганда бир хонада ётган

эдик. Ўшанда қўшни қишлоқдан дегандингиз-ку!

– Ҳа, Соҳибами, Толмозордан. Нега энди эслаб қолибсиз? – қайнонаси ҳайрон бўлиб, келинига тикилди.

– Йўқ, ўзим.

Зебо бир-икки кун паришонхотир юрди. Чоршанба кун эрта саҳарлаб Толмозорга қараб йўл олди. Ёнқишлоқ бўлсам, бу жойларга ҳеч йўли тушмаган экан. Бир-икки одамдан сўраганини айтмаса, Соҳибанинг уйини қийналмай топди.

Мажнунтол соясида икки набирасини икки тиззасига ўтқазиб ўйнатиб ўтирган Соҳиба Зебонинг яқинлашганини пайқамай ҳам қолди.

«Набиралари шекилли, – хаёл қилди Зебо. – Қўйиб қўйгандай бир-бирига ўхшар эканми, йўғ-е, эгизакка ўхшайди». Аёл келганини билдириб қўйиш мақсадида секингина тамоқ қирди.

– Ия, вой келинг, Зебохон, келинг, нега турибсиз, қайси шамоллар учирди?

– Ассалому алайкум, опа, танимайсиз деб ўйлагандим.

– Ўлибманми танимай, бир жойнинг одамлари бўлсак. Кўча-кўйда, тўй-ҳашамда кўриб тураман. Айланай, ҳечам ўзгармабсиз, – Соҳиба опа набираларини ичкари уйга киргизар экан, Зебони мажнунтол тағидаги чоғроққина чорпоёга бошлади.

– Уй-ичилар тинчми, Раънохон ҳам кап-катта қиз бўлиб қолгандир-а?

Зебо шу пайтгача ўзини базўр тугтиб тургани, Раънонинг исми тилга олиниши билан ўзини Соҳибанинг оёқлари остига ташлаб, ўкириб-ўкириб йиғлади. Турмуш зарбларидан қотган миттигина жуссасига ҳамоҳанг ўғил туғиш армонида эгилган елкалар кучли тўлқинда қолган дайди кемадек бетиним тебарнардди. Соҳиба опага турмуш ўртоғи қиз туғмадиган, деб таъна қилганида ҳам бундай йиғламаган эди. Зебо эса дарду аламини айтиб-айтиб, тўлиб-тўлиб йиғлади. Ширин жонининг ярми бўлган, гулдай қизининг бахти очилмаётганидан, қонга тўлган юрагини чангаллаб йиғлади.

Аёлнинг дардидан мажнунтолнинг қадди яна ҳам дол бўлди, қирқ толимдек сочларини эганича, маъсуманинг ушоқдеккина жисмини бағрига олди. Гўёки унинг дардини олмоқчи бўлди, унга яна умид бермоқчи бўлди...

Эртасига Зеболарнинг хонадонига яна совчилар келди. Бу гал қўш дастурхон кўтарган умид фаришталари, ҳеч қанча вақт ҳам ўтмай, хонадондан қўш келинчақларни ёр-ёр билан узатиб кетишди.

Карнай-сурнай садолари кўкни тутди. Шу кунни Соҳиба опанинг хонадонига қўшалоқ оққушлар гўё сузиб кирди. Суқланиб термилмаган кўзлар, ҳавас қилмаган кўнгилар қолмади.

Кичик сержант
Дилнозахон СУЛАЙМОНОВА

Boks

Turkiyaning Istanbul shahrida o'tkazilgan boks bo'yicha ayollar o'rtasidagi jahon chempionatida O'zbekiston terma jamoasi a'zolari ikkita medalga sazovor bo'lishdi. Ulardan biriga Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakili Aziza Yoqubova erishdi.

O'ZBEK AYOLLARI BOKSIDA YANGI SAHIFA

Aziza va Mohira boshlovchi

Mutaxassislarining e'tirof etishicha bu yilgi dunyo birinchiligi avvalgilariga nisbatan qiziqarliroq va keskin kurashlarga boy o'tdi. Bunga musobaqada 90 dan ortiq davlatning 400 nafardan ortiq bokschi qatnashganligi hamda g'oliblik uchun kurash asosan 1981–2002-yillarda tug'ilgan xotin-qizlar o'rtasida tashkil etilgan ham sabab bo'lgan. Ko'plab taniqli bokschi ayollar, qit'a, jahon chempionatlari sovrindorlari, olimpiya o'yinlarining ishtirokchi va g'oliblari bahslarni saralashlardayoq tark etgan chempionat murosasiz va keskin kechganligidan dalolat beradi. Turkiyalik Elef Gyuneri esa, aksincha, besh karra jahon chempionatlari sovrindorligiga erishgan sportchi nomini qozondi.

Mazkur dunyo birinchiligi bizning ayollar boks tarixiga ham ilk sovrinlar qo'lga kiritilgan jahon chempionati sifatida yoziladigan bo'ldi. Chempionatda 10 nafar bokschi bilan qatnashgan O'zbekiston terma jamoasining 5 nafar a'zosi chorak finalga qadar muvaffaqiyatli yetib bordi. Ikki nafari esa yarim

finalga chiqdi. Xususan, chorak finalda italiyalik Jiordana Sorrentinodan ustun kelgan MVSM vakili Aziza Yoqubova (-50 kg) yarim finalda "Rio – 2016" o'yinlari sovrindori, jahon chempionatlari ishtirokchisi kolumbiyalik Lorena Valensiyaga qarshi ham munosib jang o'tkazdi. Ayrim raundlarda ustunlikka ham erishdi. Ammo hakamlarning qarori bilan ushbu jang 1:4 hisobida Valensiyaning foydasiga hal bo'ldi va bokschimiz jahon chempionatining bronza medalini qo'lga kiritdi.

+81 kg vazn toifasida chempionatda qatnashgan hamyurtimiz Mohira Abdullayeva esa yarim final jangining 1-raundida jarohat olib, bahsni davom ettira olmadi. Shu bois hakamlar uning raqibi marokashlik Xayja Mardining g'alabasini e'tirof etishdi va bokschimiz bronza medali bilan taqdirlandi.

Shu tariqa, mazkur dunyo birinchiligi Elshod Rasulov bosh murabbiyligidagi O'zbekiston ayollar terma jamoasi uchun 2 ta bronza medal bilan yakunlandi. Qayd etish joiz, bungacha O'zbekiston ayollar terma jamoasi a'zolari kattalar o'rtasidagi dunyo birinchiligida medal qo'lga kiritmagan edi. MVSM vakili Aziza Yoqubova va Mohira Abdullayeva bu borada boshlovchi bo'lishdi!

Dzyudo

YIRIK TURNIRLAR OLDIDAN

Poytaxtimizda sakkiz mamlakat dzyudochilari ishtirokida xalqaro o'quv-mashg'ulotlari o'tkazildi. Terma jamoamiz safiga Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazining (MVSM) yetakchi dzyudochilari ham jalb etildi. Yosh dzyudochilarimiz esa Qozog'istonda o'tkazilgan Osiyo kubogi musobaqasida qatnashib, umumjamoahisobida g'olib chiqishdi.

Dzyudo bo'yicha O'zbekiston o'smirlar terma jamoasi a'zolari Qozog'istonning Olma-ota shahrida o'tkazilgan Osiyo kubogi musobaqasida 11 ta oltin, 6 ta kumush va 12 ta bronza, jami 29 ta medalni qo'lga kiritib, umumjamoahisobida birinchi o'rinni egallagan xususida gazetamizning o'tgan sonida xabar bergan edik. Olma-ota shahridagi Baluan Sholak nomidagi sport majmuasida yoshlar o'rtasida ham Beket Mahmudov xotirasiga bag'ishlab Osiyo kubogi musobaqasi bo'lib o'tdi. O'smirlarimiz kabi yoshlarimiz ham mazkur musobaqada muvaffaqiyatli tarzda ishtirok etishdi. O'zbekiston dzyudosining kelajagini belgilovchi yosh polvonlarimiz turnirda 8 ta oltin, 4 ta kumush, 9 ta bronza, jami 21 ta medalni qo'lga kiritib, umumjamoahisobida g'oliblikka erishishdi.

Musobaqada shohsupaga ko'tarilgan yosh dzyudochilarimiz safida Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakillari ham bor. Xususan, eng og'ir (+100 kg) vazn toifasi bo'yicha bellashuvlarda qatnashgan MVSM dzyudochisi Islombek Ravshanqulov barcha raqiblarini mag'lub

etib, turnirning oltin medali bilan taqdirlangan bo'lsa, MVSMning yana bir a'zosi Azizbek Ortiqov -66 kg vazn toifasi bo'yicha bellashuvlarning faqat hal qiluvchi final bahsida imkoniyatni boy berib, kumush medal bilan kifoyalandi. Bu ikki yosh sportchimiz o'tgan yili Livanda o'tkazilgan Osiyo-Okeaniya chempionatidan ham sovrindor bo'lib qaytishgandi.

Ilias Iliadis bosh murabbiyligidagi dzyudo bo'yicha O'zbekiston terma jamoasi esa shu kunlarda navbatdagi o'quv-mashg'ulot yig'inini Samarqand shahrida o'tkazmoqda. 30-mayga qadar davom etadigan yig'inga 30 nafarga yaqin dzyudochi jalb etilgan. Ular orasida MVSM vakili, "Tokio – 2020" olimpiya o'yinlari sovrindori Davlat Bobonov qatori Sharofiddin Boltaboyev, Alisher Yusupov kabi asosiy tarkib a'zolarini hamda zaxira vakillarini va bir necha yosh iste'dod sohiblarini ham uchratish mumkin.

Terma jamoamiz a'zolari bundan oldin 8 davlat, ya'ni Fransiya, Polsha, BAA, Quvayt, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston hamda mamlakatimizning 180 nafar dzyudochisi ishtirokida poytaxtimizda tashkil etilgan xalqaro o'quv-mashg'ulotlarida qatnashdi. Toshkent yig'inini barcha davlat terma jamoalari uchun shu yilning iyun oyida Gruziya va Mo'g'ulistonda o'tadigan "Katta Dubulg'a" turniriga tayyorgarlik vazifasini o'tadi. Yig'inning aynan Toshkentda o'tkazilgan terma jamoamiz a'zolari uchun, o'z navbatida, mashg'ulotlarni kuzatib borgan yosh polvonlar hamda bevosita qatnashgan yosh mutaxassislar uchun katta ahamiyat kasb etdi. Jahon chempionati va olimpiya o'yinlarining sovrindorlari bajarayotgan usullarni o'rganish, shu asosda tajriba orttirish, albatta, ularning kelgusi faoliyatida qo'l keladi.

SHOHSUPA

(xabarlar)

OG'IR ATLETIKA

Tarkibida Adhamjon Ergashev, Sarvarbek Zafarjonov, Ruslan Nuridinov kabi Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) sportchilari ham bo'lgan og'ir atletika bo'yicha O'zbekiston terma jamoasi shu kunlarda Turkiyaning Antalya shahrida navbatdagi yig'inni o'tkazmoqda. Har bir vaznda 2-3 nafardan nomzod bo'lgan terma jamoamizning mazkur o'quv-mashg'ulot yig'inini 9-iyungacha davom etadi va u joriy yilning avgust oyida Turkiyaning boshqa bir shahri – Konyada o'tadigan Islom Birdamligi o'yinlariga tayyorgarlik vazifasini o'tab beradi.

CHIM USTIDA XOKKEY

Tailandda o'tkazilgan chim ustida xokkey bo'yicha Osiyo o'yinlariga yo'llanma beruvchi musobaqada O'zbekiston erkaklar terma jamoasi muvaffaqiyatli ishtirok etib, ilk bor Osiyo o'yinlari yo'llanmasini qo'lga kiritdi. Terma jamoamiz guruh bahslarida bir g'alaba, ikki durang va bir mag'lubiyatga erishib, Osiyo o'yinlariga yo'llanma uchun kurashni davom ettirdi. Bu bosqichda vakillarimizga singapurlik xokkeychilar ro'baro' keldi. Penaltilar seriyasigacha davom etgan bahsda terma jamoamiz tarixiy g'alabaga erishdi.

STOL TENNIS

Polshada o'smirlar o'rtasida bo'lib o'tgan "WTT Youth Series" musobaqasining U-13 yosh toifasidagi bahslarida hamyurtimiz Asel Yerkebayeva muvaffaqiyatli ishtirok etdi. Iste'dodli kichik raketka ustamiz finalda polshalik Katarina Rajkovskani 3:2 hisobida dog'da qoldirgan holda xalqaro turnirning oltin medaliga musharraf bo'ldi. Yarim finalda Aselga imkoniyatni boy bergan boshqa bir hamyurtimiz Arujan Kamalova esa bronza medali bilan taqdirlandi.

PROFESSIONAL BOKS

Super yarim o'rta vazn toifasida harakat qilayotgan professional bokschimiz Iqboljon Xoldorov Meksikada o'tkazilgan boks oqshomida zafar qozondi. Mezbonlar vakili Ramon Baraxasga qarshi to'liq, ya'ni 6 raund davom etgan jang hakamlarning yakdil qarori bilan charm qo'lqop ustamizning g'alabasi bilan yakunlandi. O'ta yengil vazn (48,8 kg) toifasidagi charm qo'lqop ustamiz Hasanboy Do'smatov esa mahalliy bokschi Moyzes Gutterezga qarshi ringga ko'tarildi. 8 raundga mo'ljallangan jang 3-raundda Do'smatovning raqibini texnik nokautga uchratishi bilan to'xtatildi.

PARA TAEKVONDO

Angliyaning Manchester shahrida para taekwondo bo'yicha Yevropa ochiq chempionati o'tkazildi. Ayollar o'rtasida +65 kg vazn toifasidagi janglarda qatnashgan hamyurtimiz Guljanoy Naimova Turkiya, Serbiya va Ispaniya vakillarini mag'lubiyatga uchratgan holda chempionatning oltin medaliga musharraf bo'ldi. Jahon chempioni Guljanoy ushbu g'alabadan so'ng "Parij – 2024" yozgi Paralimpiya o'yinlari uchun 20 reyting ochkosini o'z hisobiga yozdirib qo'yish bilan birga dunyo reytingidagi peshqadamligini ham saqlab qoldi. Erkaklar o'rtasidagi bahslarda qatnashgan vakilimiz Asadbek Toshtemirov (-80 kg) esa yakunda kumush medalni qo'lga kiritdi va 15 reyting ochkosiga ega bo'ldi.

Rasul JUMAYEV,
«Vatanparvar»

Musobaqa

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi organlarida xizmat qilayotgan prokuror-tergov xodimlarining salomatligini mustahkamlash, ularni sog'lom turmush tarziga jalb qilish hamda sport turlari ommaviylikini oshirish maqsadida muntazam ravishda turli musobaqalar o'tkazib kelinmoqda.

SOG'LOM TURMUSH TARZI

Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 5-noyabrdagi "Yurish, yugurish, minifutbol, badminton, stritbol va "WORKOUT" turlarini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori asosida harbiy prokuratura xodimlari o'rtasida sportning badminton turi bo'yicha "O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokurori kubogi" uchun musobaqasi o'tkazildi.

Mudofaa vazirligi markaziy sport majmuasida murosasiz va qiziqarli tarzda o'tkazilgan sport musobaqasida g'oliblikni qo'lga kiritgan xodimlar Respublika Harbiy prokurorining o'rinbosari Sarvar Muxitdinov tomonidan kubog va medallar bilan taqdirlandi.

Adliya katta leytenanti Lochin QURBONBOYEV,
Respublika Harbiy prokuraturasi
bo'lim katta harbiy prokurori

Uchrashuv

Qurolli Kuchlar faxriylari – iste'fodagi general-mayor Rahmatulla Otaxonov, iste'fodagi polkovnik Abubakr Dehqonboyev, iste'fodagi podpolkovnik Rustam Boymirzayev, Toshkent shahri Mirzo Ulug'bek tumanidagi 333-maktabgacha ta'lim tashkilotiga kirib borganlarida ularni eshik oldida qo'lida gul tutgan, harbiy libos kiygan jajji o'g'il-qizlar kutib olishdi.

HARBIY LIBOSDAGI JAJJILAR

– Qaddi-bastini hisobga olmaganda, bu bolakaylarning katta harbiylardan farqi yo'q ekan, – dedi hayajon bilan iste'fodagi general-mayor Rahmatulla Otaxonov.

Barcha namunali harbiy chiqishlar bog'cha ichkarisiga kirgandan so'ng boshlandi. Jajji harbiylar avval shaxdam qadam tashlab o'tishdi. Keyin saf bo'lib harbiy qo'shiq aytishdi, raqsga tushishdi.

Bog'cha mudirasi Dilfuza Umrzoqova boshchiligidagi tarbiyachilar eng avvalo, bolakaylar qalbiga Vatanga muhabbat urug'ini ekishmoqda. Keyin Vatani himoyachisi degan sharafli va shu bilan

mas'uliyatli kasbga mehr uyg'otishmoqda.

– Farzandim bir necha yildan buyon shu dargohda tarbiyalanyapti, – deydi tibbiy xizmat serjanti Dildora Qoraxo'jayeva. – Harakatlari dadil, javoblari qat'iy. Bu, shuhbasiz, bog'cha opalarining sa'y-harakatlari mevasi.

Bolakaylar ko'kraklarini orden-medal bezab turgan harbiy libosdagi faxriylarni ko'zlari chaqnaq, quvonch bilan qarshilashdi. Faxriylar Vatani posboni bo'lish juda muqaddas kasb ekanligini, biroq uni egallash unchalik oson emasligini o'z hayotiy tajribalari orqali qiziqarli hikoya qilib berishdi. Bir so'z bilan aytganda, jajji harbiylar faxriylarning so'zlarini jonquloqlari bilan tinglashdi.

Bolajonlarning qalbida biror narsaga mehr uyg'onsa, bu mehr umrlarining oxirigacha saqlanib qolishi bor gap. Bo'lajak jajji harbiylar avvalo, harbiy libos kiyib, bu libosga mehr qo'yishgan bo'lsalar, faxriylarni ko'rib, ularning suhbatlarini tinglab, yana bir bor yuraklarida Vatani posboni bo'lishga ishtiyoq uyg'ondi. Bu ertaga, albatta, o'z samarasini beradi.

A. OBRO'YEV

Qatra

25-may, so'nggi qo'ng'iroq tantanalari...

Mana, necha o'n yillarki, hayotim maktab bilan bog'langan. Ta'lim tizimida ham ko'p narsalar o'zgardi. Ammo so'nggi qo'ng'iroq sevinchlari, hayajonlari o'sha-o'sha. Bu kun meni har vaqt hayajonga soladi, olisda qolgan yoshlikni, maktabim, ustozlarimni yodimga soladi.

OYDIN LAHZALAR

Bizning 248-maktab shu kuni har qachongidan ham gavjum bo'ldi. Ota-onalar, maktabimizning sobiq bitiruvchilari, mehmonlar, kuy-qo'shiqlar, o'quvchilarning shodon ovozlari, rang-barang gullar, musaffo osmon, charaqlagan oftob – oydin lahzalarning guvohi.

Uchirma bo'layotgan qaldirg'ochlardek tizilib turgan o'g'il-qizlarimizga oq yo'l tilayman. Yuraklaringiz yurt dardi bilan yonsin, maktab jamoasi, ustozlar har doim siz bilan faxrlansinlar.

Hilola SAGDULLAYEVA
Toshkent shahri

Harbiy texnika

«Жемпита» деб номланган сузувчи пиёдалар жанговар машинаси (ПМЖ) (гилдираклар формуласи 8 x 8) Малайзиянинг «Дефтех» миллий компанияси мутахассислари томонидан яратилган.

Бу машинани ишлаб чиқишда, шунингдек, Туркиянинг FNSS компанияси мутахассислари ҳам иштирок этган. Ҳозирда бу типдаги машиналар Малайзия армиясининг Қуруқликдаги қўшинларига етказиб берилмоқда. Жанговар машинага M242 типдаги 25 мм.ли автоматик тўп ва у билан бирлаштирилган 7,62 мм.ли пулемётга эга бўлган «Шарпшутер» номли бир ўринли башня ўрнатилган. Машина корпуси композит алюминий ва пўлат зирҳдан тайёрланган. Командир ва механик-ҳайдовчининг ўрни корпуснинг олд қисмида, кучланиш қурилмаси ва башня – ўрта қисмда, орқа

томонда эса десант бўлмаси жойлашган бўлиб, у ерда барча зарурий нарсалар билан таъминланган ўн нафаргача пиёда аскарлар ўрнашиши мумкин. Уларнинг ҳар бири учун беш нуқтали хавфсиз-

лик камари билан жиҳозланган алоҳида ўриндиқлар ажратилган. Командир ва ҳайдовчининг ўриндиқлари ортида десант бўлмасига ўтиш йўли бор. Пиёдалар машинага корпуснинг орқа томонидаги гидроузатма билан жиҳозланган рампа орқали жойлашадилар ва тушадилар. «Жемпита»га ўрнатилган тепловизион ва телекамералар ҳайдовчи ҳамда командирга атрофдаги вазиятдан реал вақт режимида хабардор бўлиб туриш имконини таъминлайди. Машина қуввати 520 от кучига тенг бўлган турбопүфлагичли дизель двигатели билан жиҳозланган бўлиб, у шоссе бўйлаб ҳаракатланишда тезликни соатига 100 км.гача, сузиш вақтида эса соатига 6 км.гача етказиш имконини беради.

ГОЛОВНОЙ В СЕРИИ

Эскадренный миноносец с управляемым ракетным оружием (УРО) «Наньчан» Военно-морских сил Китая (бортовой номер 101, проект 055, головной в серии) был заложен в 2014 году в г. Шанхае на заводе «Цзяннань-Цусин», входящем в состав судостроительной корпорации «Цзяннань».

Корабль спущен на воду в июне 2017 года и введен в состав военного флота Национально-освободительной армии Китая (НОАК) 12 января 2020 года. Полное водоизмещение миноносца 12 000 тонн, длина 183 метра, ширина 22 метра. Главная энергетическая установка, выполненная по схеме COGAG, включает четыре газовые турбины QC280 (мощностью по 38 000 л.с.) и шесть электрогенераторов (по 6 700 л.с.). Скорость полного хода корабля 30 узлов, дальность плавания 5 000 миль. Вооружение: две 64-ячеечные установки вертикального пуска для стрельбы противокорабельными ракетами «Инцзи-18», крылатыми ракетами морского базирования «Дунхай-10», зенитными и противолодочными управляемыми ракетами HQ-9

и Yu-7; 130-мм автоматическая установка Н/Р/38, 30-мм 11-ствольный зенитный артиллерийский комплекс Н/Р/11, зенитный ракетный комплекс ННҚ-10; два трехтрубных торпедных аппарата для стрельбы торпедами Yu-7. Радиоэлектронные средства: многофункциональная радиолокационная станция тип 346В, подкильная и буксируемая ГАС.

Чехия ҳарбий техника институти мутахассислари томонидан яратилган янги масофадан бошқарилувчи машина (МБМ) «Тарос-Рз» деб номланди.

ОРИГИНАЛ СХЕМА БЎЙИЧА

Ғарб ҳарбий оммавий ахборот воситалари хабарига кўра, унинг дастлабки иккита тажриба намунаси синовлар ўтказиш учун қўшинларга етказиб берилган. Мазкур машина VOP CZ ва «Сентр фор эдвандс филд роботикс» компаниялари мутахассислари ҳамкорлигида ҳар бир гилдираги электр узатма билан таъминланган «Тарос V2» типдаги роботлаштирилган универсал платформа (гилдираклар формуласи 6 x 6) асосида ишлаб чиқилган. Унинг конструкциясида оригинал схема қўлланган, яъни электр моторлар гилдиракларга ўрнатилмаган, балки корпус маркази бўйлаб жойлаштирилган. Ҳар бир моторнинг қуввати 10 кВт, машинанинг олдинги ва орқа гилдираклари бурилади, бу эса жанговар воситанинг юқори

манёврчанлигини таъминлайди. «Тарос-Рз»нинг жанговар оғирлиги 1,4 тонна, узунлиги 2,7 метр, эни 1,8 метр ва баландлиги 2 метрни ташкил этади. Машина оператор томонидан масофадан бошқариш пульта орқали берилган кўрсатма бўйича, шунингдек, борт компютери ёрдамида олдиндан тузилган йўналиш бўйича ҳаракатланишга қодир. «Тарос-Рз» разведка машинаси вариантыда ҳам ишлаб чиқарилиши мумкин, бунинг учун у нишонларни аниқловчи ва кузатиб боровчи аппаратура ҳамда радиоэлектрон кураш воситаси билан жиҳозланади. Бундан ташқари, транспортёр вариантыда ўқ-дорилар ва техник усқуналарни жанг майдонига етказиб бериши, шунингдек, тиббий-эвакуация машинаси сифатида қўлланиши мумкин.

Специалисты индонезийского государственного авиационного объединения «ПТ Диргантара Индонезия» ведут разработку перспективного многоцелевого беспилотного летательного аппарата (БПЛА) с большой продолжительностью полета «Эланг Хитам» (Elang Hitam – «Чёрный орёл»).

Первый опытный образец данного аппарата был изготовлен и представлен широкой общественности в декабре 2019 года. С 2020-го по 2024-й планируется построить ещё три опытных образца и к концу 2024 года сертифицировать БПЛА для серийного производства и эксплуатации. «Эланг Хитам» имеет размах крыла 16 м, длину фюзеляжа 8,6 м, высоту 2,6 м. Максимальная взлетная масса 1 300 кг, запас топлива 420 л, предполагаемая масса боевой нагрузки 300 кг. Аппарат оснащен четырехтактным

поршневым двигателем мощностью 150 лошадиных сил с толкающим винтом. Расчетная максимальная скорость полета 235 км/ч, крейсерская – до 180 км/ч. Планируемый практический потолок 7 200 м, рабочая высота от 3 000 до 5 000 м, заявленная продолжительность полета до 30 часов. Радиус действия ограничен дальностью канала радиосвязи (около 250 км), однако в перспективе «Эланг Хитам» намечается оснастить системой управления на основе спутниковой связи. Аппарат

может применяться со взлетно-посадочной полосы длиной 700 м. Подробности о составе вооружения БПЛА специалистами компании не раскрываются.

Salomatlik

Дунёда давом этаётган коронавирус инфекциясининг пандемияси, инсоният учун юқумли касалликлар қанчалик хавфли эканлигини яна бир бор эслатиб қўйди. Пандемия сабабли миллиардлаб инсонлар кўнглига эртанги кундан хавотир туйғуси тушди. Ҳанузгача бу ҳиссиёт, қўрқув кўпчилики тарқатгани йўқ. Шу жумладан, юртдошларимиз иродаси ва савр-матонатини ҳам жиддий синовдан ўтказди. Илм-фан, тиббиёт, нанотехнологиялар тараққий этган давримизда шунчалик талафот қузатилгани пандемия инсониятни нечоғлик мураккаб аҳволга солиб қўйганидан далолат беради.

Шу кунларда оммавий ахборот воситаларида дунё бўйлаб яна бир инфекция – маймун чечаги тарқалганлиги ҳақида хабарлар тарқалмоқда. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг берган маълумотида кўра, илк беморлар жорий йилнинг апрель ойида Буюк Британия ва Нигерияда бўлиб қайтган одамлар орасида қайд этилган. Кейинчалик мазкур касаллик Европанинг бир қанча давлатларида, яъни Испания, Португалия, Бельгия, Италия, Франция, Германия, Швеция ва Австралияда аниқланди. Сўнгги кунларда АҚШда ҳам маймун чечаги билан касалланиш ҳолатлари аниқланган ва шу муносабат билан АҚШ ҳукумати чечакка қарши 13 миллион вакцина сотиб олиш чораларини кўрмоқда. Ҳозирга келиб касалликнинг юқтириш бўйича 80 га яқин ҳолат тасдиқланди. Шунингдек, яна янги 50 га яқин ҳолат бўйича текшириш ишлари олиб борилмоқда. Маймун чечаги аслида кам учрайдиган вирусли юқумли касаллик бў-

либ, Марказий ва Ғарбий Африканинг ўрмонли ҳудудларида баъзи ҳайвонлар орасида эндемик тарқалган. Кўпинча маҳаллий аҳоли ва саёҳатчилар орасида даврий эпидемияларга олиб келади. Жумладан, Конго давлатида одатда йилига бир неча мингта касаллик ҳолатлари қайд этилади, лекин Европада вирус истисно ҳолларда пайдо бўлади.

Маймун чечаги касаллиги хусусиятлари билан чинчечак касаллигига яқин. Вирус ҳайвондан одамга ёки одамдан одамга тўғридан-тўғри ёки ифлосланган буюмлар орқали алоқа қилиш, ҳаво томчи ва жинсий алоқа йўли билан юқади. Касалликнинг яширин даври 6 кундан 21 кунгача давом этади.

Маймун чечегининг умумий интоксикация белгилари – иситма, бош оғриши, иштаҳа пасайиши, тананинг юз, қўл ва оёқ қисмларида (касалликнинг 1-3-кунларида) тошмалар пайдо бўлиши билан кечади. Одатда касаллик 14–21 кун давом этиб, енгил кечади, лекин маълумотларга кўра, беморлар орасида касаллик оғир кечиши, болалар орасида ўлим даражаси 11 фоизни ташкил этаётганлиги айтилмоқда.

Куни кеча Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маймун чечаги касаллиги тарқалиши авж олганини муҳокама қилиш учун фавқулодда йиғилишни чақирди. Қайд этилишича, йиғилишда касалликнинг тарқалиш йўллари, унинг бесоқолбозлар ўртасида тарқалиш сабаблари муҳокама қилинди. ЖССТнинг Европа минтақавий директори Ханс Кругенинг таъкидлашича, Европада маймун чечаги касаллигининг тарқалиш хавфи ёз мавсумида ортади. Бунга сабаб Европа минтақасида ёзги мавсумда оммавий тадбирлар, халқаро фестивал ва мусобақаларнинг кўп ўтказилиши сабабли инфекция тарқалиши тезлашиши мумкин.

Маълум қилинишича, ҳозирги кунда касаллик тарқалиши даражаси ва унинг сабабларини аниқлаш устида иш олиб борилмоқда. Россия Федерациясида ҳайвонларнинг биологик материалида вирусларни аниқлаш ва одамларда касалликни аниқлаш учун тест тизимлари яратилгани маълум қилинди. Ҳозиргача минтақада касалланишлар сони нисбатан паст, аммо уларнинг баъзилари маймун чечаги эндемик бўлган мамлакатларга саёҳат қилиш билан боғлиқ эмаслиги хавотирга солмоқда. Маймун чечаги касаллигига чалинган беморлар 21 кунлик карантин

шароитида даволанади ва тўлиқ даво чоралари кўрилгандан сўнг шифохонадан чиқарилади.

Ўзбекистонда аҳоли орасида маймун чечаги касаллиги аниқландими?

Ҳозирги кунга қадар Ўзбекистон фуқаролари ёки мамлакатга кириб келганлар орасида касаллик аниқланмаган.

Мутахассислар оммавий тадбирларга ташриф буюрувчиларнинг барчасини ҳушёр бўлишга ва касаллик белгилари пайдо бўлган тақдирда зудлик билан тиббий муассасага мурожаат этиш лозимлигини таъкидламоқда. Ҳозирги кунда мазкур касалликка қарши вакцина мавжуд, лекин мутахассисларнинг таъкидлашича, аҳолини касалликка қарши эмлаш учун айтарли сабаблар кўзга ташланмаяпти.

Олдиндан маълумки, юқумли касалликларнинг профилактикасига йўналтирилган маблағ, уни даволашга кетадиган харажатдан бир неча баробар кўп самара беради. Бундай вазифаларни ҳаётга татбиқ этиш мақсадида мамлакатимизда ишлаб чиқилган профилактик чора-тадбирлар режасида белгиланган тадбирларда кенг аҳолининг фаол иштирокини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бундай тадбирларнинг барчаси инсон ҳаётини асраш, халқимизнинг саломатлигини муҳофазалаш, келажак авлодни соғлом ва баркамол этиб тарбиялашга йўналтирилган.

**Тиббий хизмат подполковниги
Ж. ШАКИРОВ,
Мудофаа вазирлиги
бош санитария врачлари –
Санитария-эпидемиология
назорати маркази бошлиғи.
Тиббий хизмат майори
И. АБДУКАРИМОВ,
Марказ бўлини бошлиғи**

Bilasizmi?

МИКРОБ ВА ВИРУСЛАР ҚАНЧАЛИК ХАТАРЛИ?

Ҳар қандай хасталикларнинг келиб чиқишида микроб ва вирусларнинг роли катта. Кўпчилик одамлар антибиотиклар касалликларни даволай олади деб ўйлашади. Аслини олганда эса антибиотиклар фақатгина 10–20 фоиз инфекцияларни даволай олади, холос. Чунки аксарият инфекцияларни бактерия ёки вируслар қўзғатади. Антибиотиклар эса фақатгина бактериялардан келиб чиққан инфекцияларга қарши даво бўлади. Бактериал инфекциялар билан вирусли инфекциялар бошқа-бошқа касалликлар бўлганлиги учун табиийки уларни даволаш ҳам турлича бўлади.

Хўш, антибиотиклар нима? Антибиотиклар – бактерияларни нобуд қилувчи дори. Улар шифокор тавсиясига риоя қилган ҳолда тегишли касалликни (бактериал инфекцияни) даволаш мақсадида қабул қилинса, самарали натижа беради. Бактериялар ҳар хил антибиотикларга сезувчан бўлади. Шунинг учун ҳам антибиотиклар бактерия турига қараб белгиланиши лозим. Лекин антибиотиклар ҳамма касалликларга ҳам даво бўла олмайди. Жумладан, вируслардан келиб чиққан шамоллаш, грипп, сувчечак ва қизамиқ каби касалликларни антибиотиклар даволай олмайди. Одамлар кўп ҳолларда шифокор билан маслаҳатлашмасдан туриб, ўз билганича антибиотикларни қабул қиладилар. Масалан, диарея (ич кетар) билан оғриганда левомецитин ёки тетрациклин, шамоллаш ёки грипп билан оғриганда ампициллин ёки пенициллин, буйрак ва бел оғриғида гентамицин каби антибиотиклар қабул қиладилар.

Ваҳоланки, бу каби хасталикларни даволашда антибиотиклар умуман фойдасиз бўлиб, аксинча, бемор аҳволини янада оғирлаштириши мумкин. Вируслар хужайра қобиғи ичида бўлиб, антибиотиклардан ҳимояланган бўлади. Бактериялар эса бундай қобиққа эга эмас, шунинг учун улар антибиотиклардан ҳимояланган бўлмайди.

Агар шифокор сизга антибиотиклар олишни тавсия этса, даволанишни, албатта, охиригача етказинг. Антибиотикларни қабул қилишни бошлагандан бир неча кун ўтиб, ўзингизни яхши ҳис қила бошласангиз ҳам даво муолажасини охиригача қабул қилинг. Акс ҳолда хасталик яна хуруж қилиши мумкин. Касаллик такрорланганда уни даволаш қийинроқ бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Чунки дастлабки даволаниш давомида сақланиб қолган бактериялар кучайиб, улар энди антибиотиклар таъсирига чидамли бўлиб қолади.

Антибиотикларни фақатгина шифокор тайинлайди ва уларни белгиланган вақтда қабул қилиш зарур.

Дориларни қабул қилишда шифокор маслаҳатига амал қилинг.

Эсингизда тутинг, 80–90 фоиз ҳолларда нафас йўллари инфекциялари ва томоқ оғришини вируслар келтириб чиқаради. Антибиотиклар вирусларга қарши фойда бермайди. Шунини билдириш зарурки, антибиотикларни нотўғри ишлатсангиз, организмдаги инфекцияга чидамли бўлиб қолади.

Дорини қабул қилишга доир махсус кўрсатмаларни яхшилаб ўқиб чиқиш зарур, яъни масалан, овқатдан олдин ёки овқатдан кейин ичиш кераклиги, ҳомиладор аёлларга тетрациклин, гентамицин ва 12 ёшгача бўлган болаларга ҳам тетрациклин бермаслик хусусида.

Энг, аввало, ҳар бир инсон хасталикка йўл қўймастан соғлиғи ўзига боғлиқлигини унутмаслиги керак. Шунингдек, тиббий маълумотларга эга бўлиб, ҳар хил дориларнинг фойда ва зарарига эътиборли бўлиши керак.

**Интернет материаллари
асосида тайёрланди.**

BOLAJOY

DO'STLIK

(ertak)

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, katta o'rmon o'rtasida suvlari zilol ko'l bor ekan. Har yili yoz faslida ko'lga oqqushlar uchib kelarkan. Oqqushlar o'rmondagi barcha hayvonlar bilan ahil-inoq ekan. Hayvonlar ko'lga suv ichgani kelganida oqqushlar ularga raqs tushib berarkan. Barcha hayvonlar ularning go'zal raqsini maza qilib tomosha qilar ekan. Yoz faslida ko'l atrofi bayramga aylanarkan.

Kunlardan birida o'rmonda yovuz ovchi paydo bo'libdi. Uning maqsadi oqqushlarni ovlab, o'lja qilish ekan. Buni sezgan sichqonlar hayvonlar va oqqushlarga darhol xabar yetkazibdi. Barchalari sarosimaga tushib qolibdi.

– Nima qilish kerak, ayting, do'stlarim? – hayvonlarni yig'ib maslahat so'rabdi Sherxon. – Buning chorasini ko'rmasak bo'lmaydi.

– To'g'ri, – fikr bildiribdi Kiyikvoy, – oqqushlar bizning do'stimiz, ularga albatta, yordam berishimiz kerak.

– Yovuz ovchi oqqushlardan keyin bizni ham o'ljaga aylantirishi aniq. Endi nima qilamiz? – qaltirabdi Quyonvoy.

– Kelinglar, barchamiz birlashib shunday qilaylikki, u qaytib bizning o'rmonga yaqinlashmasin.

Ayiqvoyning gapi barchaga ma'qul kelib, har tomondan "to'g'ri", "to'g'ri", degan ovozlar yangrabdi. Shunday qilib, hayvonlar ovchiga qarshi hujum rejasini tuzishga kirishib ketibdi. Nihoyat, ular bir xulosaga kelibdi.

– Sichqonvoy, – Sherxon o'rmondagi hayvonlar nomidan topshiriq beribdi unga, – sen yovuz ovchi o'rmonga yaqinlashgan zahoti xabar berasan. Barchamiz birlashib, uning ta'zirini beramiz.

– Xo'p bo'ladi.

Ko'p o'tmay, ovchi yovuz maqsadiga erishish uchun qo'lida qurol bilan o'rmonga kirib kelibdi. Bundan xabar topgan hayvonlar rejasini bajarishga kirishib ketibdi.

Ovchi asta ko'lga yaqinlashibdi. Daraxtlar panasida qulay joyga o'rtnashib, qurolini oqqushlar tomon

to'g'rilabdi. Shunda u kutmagan voqea sodir bo'libdi. Tipratikanlar koptok singari zarb bilan orqasiga urilibdi. Olmaxonlar unga har tomondan yong'oqlar ota boshlabdi. Qo'lidan quroli tushib ketgan ovchi nima bo'lganini tushunib yetmay, qushlar uchib kelib ko'ziga chang solibdi, ilon oyog'iga chirmashibdi. Bu ham

yetmagandek, ro'parasidan o'kirib ayiq chiqibdi. Rangi bo'zdek oqargan ovchi qurolini ham unutib, orqa-oldiga qaramay qochibdi.

Shu-shu ovchi o'rmonga qaytib yaqinlashmabdi. O'rmondagi hayvonlar va oqqushlar tinch va totuvlikda ahil-inoq yashay boshlashibdi. Hayvonlar har yili bahorda oqqushlarni intizor kutishar, ular uchib kelib o'zlarining go'zal raqslari bilan do'stlarini xushnud etarkan.

Saxila QUDRATOVA,
Mirzo Ulug'bek tumanidagi
241-umumta'lim maktabining
4-sinf o'quvchisi

VATAN

Vatan mening jon-u jahonim,
Qalbidagi buyuk makonim.
Otam kabi aziz bu tuproq,
Onam kabi mehridir qaynoq.
Quchoq'ida o'samiz yayrab,
Ulg'aytirar bizni avaylab.
Yagona-yu sevimli har on,
Ta'rifini kuylaymiz shodon.
Beqiyossan, ulug'san, Vatan,
Har tarafing gulzor-u gulshan.
Quchoq'ingda shoh-u sultonman,
Madhing kuylab bulbul zamonman.

Ozoda MUTALOVA,
Mirzo Ulug'bek tumani,
241-umumta'lim maktabi 8-sinf o'quvchisi

YOZ

Bahor tugab, yoz kelar,
Kunlar isib, soz kelar.
Yetiladi mevalar,
To'lib oqadi soylar.
Salom, yoz, salom, yoz,
Nurli kunlar qanday soz.
Havo tiniq, top-toza,
Sen kelganing maza-da.

Asilbek IXLOSOV,
Toshkent shahri, 248-maktab o'quvchisi

Bu qiziq!

ПЛАСТИК ИДИШЛАР ХАВФСИЗМИ?

Yoz kelib, kunlar isishi bilan odam organizmi tabiiy ravishda doimgidan ko'proq changqollikni his eta boshlaydi. Bu esa tez-tez suv ichishni talab etadi. Mutaxassislar qizib turgan tanani toliqtirib qo'ymaslik uchun iloji boricha qaynatib sovitilgan suv ichishni tavsiya etishadi. Ammo turli yumushlar bilan ko'cha-ko'yda yurar ekansiz, ko'zni quvnatib turgan yaxna ichimliklardan o'zingizni tiyishingiz biroz qiyin bo'ladi.

Shu bois quyida sizga yaxna ichimliklar qadoqlanadigan xavfsiz plastik idishlarni tanlashingizda ko'makchi bo'ladigan, ko'pchilik e'tibor beravermaydigan ba'zi tavsiyalarni berib o'tamiz.

PET yoki ETE

Bu PETlar bir martalik idish ekanligini bildiruvchi belgilardir. Ular suyuqlikdagi og'ir metallarni ajratadi. Bu esa inson tanasidagi gormonal muvozanatning buzilishiga olib kelishi mumkin.

PET – dunyoda eng kam ishlatiladigan polietilen turiga kiradi. Bilishingiz shart: u bir marta ishlatish uchun mo'ljallangan. Agarda unga ikkinchi marta suv quyib iste'mol qiladigan bo'lsangiz, bilinki, organizmingiz ishqor va bakteriyalar qurshovida qoladi.

HDPE va HDPE

Bu kabi plastiklar juda yaxshi hisoblanadi. Bunda hech qanaqa zararli elementlar ham uchramaydi. Mutaxassislar mana shu turdagi plastmassa idishlardan suv ichishni tavsiya etishadi. U ekologik toza. Odatda bu kabi plastiklarda sut saqlash mumkin va hatto ulardan o'yinchoqlar ham yasash mumkin.

LDPE

Bu plastikdan idish va paketlar ishlab chiqarishda foydalaniladi. U suvga o'zidan kimyoviy moddalarni chiqarmaydi (*suvning sifatini buzmaydi*). Lekin u faqat suvgagina zarar yetkazmaydi.

PP

Bu turdagi plastiklar oq yoki yarimshaffof rangda uchraydi. Ular sirop va yogurtlarni qadoqlashda ishlatiladi. Polipropilen issiqlikka chidamliligi bilan ham qimmatli. Qizdirilganda erimaydi. Anchayin xavfsiz.

PS

Uni tez-tez kofe stakanlari yoki tez tayyor bo'ladigan yeguliklarni solib beradigan fast-fudlarda uchratishimiz mumkin. Ammo qizdirilganda undan kimyoviy moddalar ajralib chiqadi. Polistirol – uncha qimmat bo'lmagan, yengil va yetarlicha mustahkam plastik turi. Faqat unda issiq ovqat va ichimliklarni saqlamagan ma'qul.

PC yoki aniq belgiga ega bo'lmagan

Bu plastikning eng xavfli turi hisoblanadi. Unda ovqat ham, suv ham saqlash umuman mumkin emas. Qolaversa, har qanday plastik idishdan ko'ra, imkon bo'lsa shisha idishlardan foydalanish eng xavfsiz usuldur.

Jizzax shahridagi
6-maktab o'qituvchisi Dildora
QO'CHQOROVA tayyorladi.

BIR CHIMDIM

Temirni, toshni ko'tarib ko'rdim, biroq qarzdin ko'ra og'irroq narsani ko'tara olmadim.

Luqmoni Hakim

Qo'lga tushganini emas, obdan tanlab – saralab o'qing. Did va tafakkuringizni tarbiyalang.

Turgenev

BILASIZMI?

Suratda ko'rib turganingizdek, paltoning orqa tomoniga kamar qo'yish XX asr 40-yillarida boshlangan. Bir qarashda bezakdek ko'ringan

ushbu uslubni o'sha vaqt dizaynerlari asosan harbiy shinellar uchun o'ylab topishgan. Aslida kamarning ikki asosiy vazifasi bo'lgan. Birinchisi, jang paytida u taqib qo'yilgani uchun palto ixchamroq bo'lib turgan. Tunda esa harbiylar kamar tugmachalarini yechib, paltoni kengaytirib, xuddi odeyal sifatida ustiga yopib yotishgan.

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati bilan bog'lanish uchun telegram bot

**SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI**

VATANPARVAR

MUASSIS

O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:

polkovnik Hamdam Qarshiyev
polkovnik Otabek Yuldashev
polkovnik Alisher Boboxonov
Maqsud Abilov

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – "Vatanparvar" birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.

Bosh muharrir:

podpolkovnik Ahror Ochilov

ISSN 2010-5541

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro'yxatga olingan.

Telefonlar:

kotibiyat: 71 260-36-50
buxgalteriya: 71 260-35-20
yuridik bo'lim: 71 260-29-41
faks: 71 260-32-29

Navbatchi: leytenant Islomjon Qo'chqorov

Sahifalovchi: Dilnoza Meliqo'ziyeva

Musahhih: Mastura Qurbonova

Buyurtma: F-0505

Hajmi: 6 bosma taboq

Bichimi: A3

Adadi: 31 291 nusxa

Bosishga topshirish vaqti: 14:00

Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

Gazeta juma kuni chiqadi.

Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq boshlagan.

Nashr ko'rsatkichi: 114.

Bahosi: kelishilgan narxda.

"Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz:

100164, Toshkent, Universitet ko'chasi, 1-uy.